

Møte tirsdag den 21. mai 2013 kl. 12

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 82):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om utbygging og drift av Ivar Aasen-feltet (Innst. 305 S (2012–2013), jf. Prop. 98 S (2012–2013))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om utbygging og drift av Gina Krog-feltet (Innst. 306 S (2012–2013), jf. Prop. 99 S (2012–2013))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Henning Skumsvoll, Siri A. Meling, Bjørn Lødemel, Kjell Ingolf Ropstad, Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å inkludere småkraftverk i en overgangsordning for grønne sertifikater (Innst. 304 S (2012–2013), jf. Dokument 8:84 S (2012–2013))
4. Interpellasjon fra representanten Kjell Ingolf Ropstad til olje- og energiministeren:

«Grønne sertifikater skal bidra til 26,4 TWh ny fornybar energi i Norden innen 2020. Ordningen innebærer at staten griper inn på produsentsiden og pålegger forbrukerne å finansiere nye investeringer. Hensikten er å redusere utslipp av klimagasser, og innfri Norges forpliktelser i fornybardirektivet. Dette forutsetter konvertering fra fossil til fornybar energibruk og bygging av flere mellomlandsforbindelser. Årlig brukes det nærmere 180 TWh fossil energi til transport, industri og fyring i Norge. Statsråden har signalisert at forbrukssiden skal overlates til markedet, og vil ikke mene noe om hva kraften skal brukes til. Konsekvensen er at vi styrer mot et betydelig kraftoverskudd, lavere kraftpriser og redusert løfteevne for investeringer i kraftbransjen.

Hva vil statsråden foreta seg for å sikre at kraften blir tatt i bruk til å erstatte fossil energi i Norge og Europa?»
5. Interpellasjon fra representanten Laila Marie Reiertsen til arbeidsministeren:

«Da IA-avtalen ble innført i 2001, ble det satt et nasjonalt mål på 5,6 pst. sykefravær. 12 år etter er målet fortsatt ikke nådd. De to siste kvartalene for 2012 viser at sykefraværet er stigende, og er per i dag på 6,6 pst. Mens privat sektor har klart å redusere sykefraværet, har kommunal sektor ikke klart det. Kvinner er den gruppen som skilte med høyest sykefravær i denne sektoren, som har ligget stabilt på om lag 8 pst.

Hva er gjort av tiltak for å få ned sykefraværet blant kvinner i kommunal sektor, og hva vil statsråden gjøre for å nå målet om redusert sykefravær også her?»
6. Spørsmål fra representanten Morten Ørsal Johansen til Stortingets presidentskap:

«Fremskrittspartiets stortingsgruppe anmodet Jus-tisdepartementets lovavdeling om lovteknisk bistand til et lovforslag den 20. mars 2013. Spørsmålsstiller var av den oppfatning at slik lovteknisk bistand både

var uproblematisk og i tråd med konstitusjonell praksis. Det faktum at Fremskrittspartiets stortingsgruppe mottok slik bistand fra Lovavdelingen ved utarbeidelsen av et beslektet lovforslag i 2008 underbygger spørsmålsstillerens oppfatning. Overraskelsen var derfor stor da justisministeren i brev datert 18. april 2013 hevder det «ikke er naturlig at regjeringsapparatet yter bistand til stortingsgrupper i det omfang det er anmodet om i dette tilfellet».

Mener presidenten at justisministerens syn er i tråd med god konstitusjonell praksis? Hva vil presidenten gjøre for å sørge for at stortingsrepresentantene får nødvendig bistand fra regjeringsapparatet for å kunne utføre sine folkevalgte verv på en adekvat måte?»

7. Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven (lønn under ammefri) (Lovvedtak 55 (2012–2013), jf. Innst. 275 L (2012–2013) og Prop. 72 L (2012–2013))
8. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om merking av forbruksvarer m.v. (Lovvedtak 56 (2012–2013), jf. Innst. 272 L (2012–2013) og Prop. 112 L (2012–2013))
9. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdlova (utviding av stønadperioden for foreldrepengar mv.) (Lovvedtak 57 (2012–2013), jf. Innst. 279 L (2012–2013) og Prop. 79 L (2012–2013))
10. Stortingets vedtak til lov om Norsk kulturråd (kulturrådsloven) (Lovvedtak 58 (2012–2013), jf. Innst. 277 L (2012–2013) og Prop. 67 L (2012–2013))
11. Stortingets vedtak til lov om endringer i vassdragsreguleringsloven, forurensningsloven, genteknologi-loven og vannressursloven (Lovvedtak 59 (2012–2013), jf. Innst. 290 L (2012–2013) og Prop. 64 L (2012–2013))
12. Stortingets vedtak til lov om endringer i friluftsløven mv. (Lovvedtak 60 (2012–2013), jf. Innst. 292 L (2012–2013) og Prop. 84 L (2012–2013))
13. Stortingets vedtak til lov om endringer i småbåtloven (bruk av vannscooter) (Lovvedtak 61 (2012–2013), jf. Innst. 291 L (2012–2013) og Prop. 82 L (2012–2013))
14. Referat

Presidenten: Representantene Hans Frode Kielland *Asmyhr*, Håkon *Haugli* og Torfinn *Opheim*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra den innkalte vararepresentant for Nordland fylke, Kari *Storstrand*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Jan Arild *Ellingsens* permisjon, i tiden fra og med 21. mai til og med 23. mai, av velferdsgrunner.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Andre vararepresentant for Nordland fylke, Allan *Johansen*, foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden. – Det anses vedtatt.

Presidenten: Allan Johansen er til stede og vil ta sete.

Det foreligger fire permisjonssøknader:

- fra representanten Peter Skovholt *Gitmark* om foreldrepermisjon i tiden fra og med 21. mai til og med 7. juni
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Sonja *Mandt* i tiden fra og med 21. mai til og med 23. mai
- fra representanten Susanne *Bratli* om studiepermisjon i tiden fra og med 21. mai til og med 23. mai
- fra representanten Dag Ole *Teigen* om studiepermisjon i tiden fra og med 21. mai til og med 30. mai

Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Vest-Agder fylke, Janne Fardal *Kristoffersen*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Peter Skovholt *Gitmarks* permisjon, i tiden fra og med 28. mai til og med 31. mai, av velferdsgrunner.

Fra første vararepresentant for Vestfold fylke, Heidi *Ørnlo*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Sonja *Mandts* permisjon, i dagene 21. og 22. mai, av velferdsgrunner.

Søknadene foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Vest-Agder fylke: Janne Fardal *Kristoffersen* 21.–27. mai og 1.–7. juni og Eivind *Saga* 28.–30. mai.

For Hordaland fylke: Jette F. *Christensen* 21.–30. mai

For Nord-Trøndelag fylke: Bård *Langsåvold* 21.–23. mai

For Vestfold fylke: Tom Strømstad *Olsen* 21. og 22. mai og Heidi *Ørnlo* 23. mai

Presidenten: Janne Fardal *Kristoffersen*, Jette F. *Christensen*, Bård *Langsåvold* og Tom Strømstad *Olsen* er til stede og vil ta sete.

Representanten Oskar J. Grimstad vil framsette et representantforslag.

Oskar J. Grimstad (FrP) [12:02:37]: Eg har glede av på vegner av stortingsrepresentantane Per-Willy Amundsen, Henning Skumsvoll, Ulf Leirstein, Per Roar Bredvold, Robert Eriksson, Morten Ørsal Johansen og meg sjølv å fremje eit forslag om «en ny forvaltning av landets ulv».

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at dagens møte fortsetter om nødvendig utover kl. 16.

Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 og nr. 2 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [12:03:21]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om utbygging og drift av Ivar Aasen-feltet (Innst. 305 S (2012–2013), jf. Prop. 98 S (2012–2013))

Sak nr. 2 [12:03:31]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om utbygging og drift av Gina Krog-feltet (Innst. 306 S (2012–2013), jf. Prop. 99 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Da er første taler representanten Tor Arne Strøm, som taler istedenfor Eirin Sund som er ordfører for sak nr. 1 – deretter representanten Oskar J. Grimstad, som er ordfører for sak nr. 2.

Tor-Arne Strøm (A) [12:04:31]: Jeg viser til Innst. 305 S for 2012–2013 om plan for utbygging og drift av Ivar Aasen-feltet. Siden debatten i sak nr. 1 og nr. 2 er slått sammen, vil jeg også senere i innlegget kort kommentere plan for utbygging og drift av Gina Krog-feltet, Innst. 306 S for 2012–2013.

Ivar Aasen-feltet omfatter utbygging av de tre funnene Ivar Aasen, West Cable og Hanz. I språket 2013 – med 200 årsfeiringen av Ivar Aasen – synes jeg det er veldig passende.

Ivar Aasen-feltet ligger på Utsirahøyden, hvor det også planlegges flere andre utbygginger, bl.a. den store Johan Sverdrup-utbyggingen. Operatøren for feltet, Det norske oljeselskap AS, har levert en plan for utbygging og drift. De anslår at feltet har utvinnbare reserver på 18,3 millioner Sm³ olje og 5,3 milliarder Sm³ gass. Operatøren planlegger produksjonsstart i 2016 og forventer å produsere i 15 år. Jeg er glad for at det er enighet i komiteen om denne viktige utbyggingen.

La meg knytte noen kommentarer til investeringene. Jeg er glad for at en stor del av de 24,7 mrd. kr som skal investeres i prosjektet ifølge operatøren vil gå til norske leverandører. Ifølge Det norske oljeselskap vil om lag 50 pst. av leveransene i utbyggingsfasen og 93 pst. av leveransene i driftsfasen gå til norske leverandører. Det er positivt og skaper ringvirkninger på land.

For Arbeiderpartiet har det i hele Norges oljehistorie vært et viktig prinsipp at aktivitet på sokkelen skal gi akti-

vitet på land, og det er en viktig rettesnor i norsk petroleumspolitik som det er viktig å holde fast ved.

Også i denne saken har operatøren sett seg nødt til å inngå kontraktmessige forpliktelser før plan for utbygging og drift er endelig godkjent. Både i denne saken og i andre liknende saker komiteen behandler har det vært en diskusjon i media om tidliginvesteringer. Jeg vil derfor vise til petroleumsløven § 4-2 femte ledd, hvor det framgår at Olje og energidepartementet kan samtykke i at rettighetshaverne inngår vesentlige kontraktmessige forpliktelser eller byggearbeider før PUD er godkjent.

Jeg vil også presisere at slike kontraktforbindelser skjer på rettighetshavernes egen risiko, og at det ikke binder opp myndighetenes saksbehandling. Dette spørsmålet er også aktuelt i dagens sak nr. 2, PUD for Gina Krog-feltet.

Det pågår et arbeid med å utrede en samlet løsning for kraft fra land på Utsirahøyden. Ivar Aasen-feltet planlegges med kraft levert fra Edvard Grieg-feltet. Dersom departementet ikke av særlige grunner bestemmer noe annet, skal også Edvard Grieg-feltet – og dermed Ivar Aasen-feltet – inngå i en slik samlet løsning med kraft fra land. Det betyr at de også skal dekke sine forholdsmessige kostnader med en slik ordning.

Regjeringen har som mål å øke bruken av kraft fra land. Det forutsetter at det samtidig er sikret utbygging av tilstrekkelig ny kraft, eller at det framføres tilstrekkelig nytt nett slik at det ikke oppstår regionale ubalanser på utbyggingstidspunktet. Samtidig må naturmangfoldet og hensynet til tiltakskostnadene ivaretas.

Med flere nye, mindre funn i samme området kan det være betydelige gevinster ved en samordnet utbygging. En samordnet utbygging kan også gjøre kraft fra land til et mer realistisk alternativ enn hvis funnene bygges ut enkeltvis. Med dette som utgangspunkt har regjeringen som mål at den sørlige delen av Utsirahøyden skal forsynes med kraft fra land. Regjeringen vil ta endelig stilling til dette bl.a. på bakgrunn av de pågående analysene fra rettighetshaverne.

I dag skal vi også diskutere en annen PUD, nemlig Gina Krog. Gina Krog-feltet ligger også på Utsirahøyden, og er derfor også en del av det samme arbeidet som Ivar Aasen-feltet med en samlet løsning for kraft fra land. Derfor er også Gina Krog-innretningen klargjort for kraft fra land. Feltet ble påvist allerede i 1974, men har ikke vært lønnsomt å bygge ut før nå. Over tid har næringen utviklet teknologi og løsninger som har gjort dette feltet lønnsomt. Dette understreker hvor viktig satsing på utvikling av ny teknologi er.

Jeg er glad for at det i de to sakene som vi nå diskuterer, er en samlet komité som innstiller på at Stortinget stiller seg positivt til disse utbyggingene.

Med dette anbefaler jeg komiteens Innst. 305 S for 2012–2013 om plan for utbygging og drift av Ivar Aasen-feltet. Jeg regner med at saksordføreren for sak nr. 2 vil ta opp Gina Krog-feltet. Så ser jeg at jeg hadde mer tid enn jeg trodde, men det var vel fordi klokken ikke kom i gang.

Presidenten: Klokken startet litt sent, men representanten rakk det akkurat, kan en vel si.

Oskar J. Grimstad (FrP) [12:10:12] (ordfører for sak nr. 2): På vegner av rettshaverne har operatøren Statoil Petroleum AS overlevert plan for utbygging og drift av Gina Krog-feltet og plan for anlegg og drift av gassrørledningene for Gina Krog-feltet. Rettshaverne er som nemnt Statoil Petroleum AS, Total E&P Norge AS og Det norske oljeselskap ASA med ulik eigardel i feltet og anlegg for gassrør.

Gina-Krog-feltet ble påvist i 1974 og ligg om lag 230 km sørvest for Stavanger og 30 km nordvest for Sleipner. Planlagt produksjonsstart er første kvartal 2017 og forventet produksjonsperiode er ca. 16 år.

Dette feltet viser kor mange føresetnader som må på plass, og tida det tar å samanstille desse slik at ei utbygging kan stå seg både teknisk og økonomisk. Faktisk har det gått 39 år før PUD-en blir godkjent her i dag.

Feltet blir planlagt bygd ut med ei botnfast innretning med brønner, prosessanlegg for olje og gass og bustadkvarter. Denne innretninga vil vere tilknytt eit skip for lagring av olje, og gassen vil bli frakta i rørledning til Sleipner for vidare prosessering.

Utvinnbare reserver i Gina Krog-feltet er anslått til 17 millionar standard kubikkmeter olje og kondensat, 3,3 millionar tonn NGL og 12,5 mrd. standard kubikkmeter gass, og utbyggingskostnadene, dei totale investeringane for utbygginga, er av operatøren anslått til 29,1 milliardar 2013-kroner.

I samband med dei annonserte endringane i petroleumsskattesystemet skriv statsråden bl.a.:

«I forbindelse med behandlingen av PUD vurderer Olje- og energidepartementet om utbyggingsprosjektet er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Lønnsomhetsberegningene referert i stortingsproposisjonen for Gina Krog-utbyggingen er av denne grunn beregninger før skatt. Disse beregningene påvirkes ikke av de foreslåtte endringene i petroleumsskatteloven.»

Representanten Strøm var inne på kontraktforholda med omsyn til Ivar Aasen-feltet. Det er likt for Gina Krog-feltet, så dei går eg ikkje nærmare inn på – det er gått gjennom av han.

Det er gjennomført konsekvensutgreiing for Gina Krog-feltet, og departementet viser til at ho ikkje har avdekt forhold som tilseier at prosjektet ikkje bør bli gjennomført. Ein samla komité sluttar seg til dette.

Rettshaverane i Gina-Krog-feltet skal bidra aktivt i arbeidet med utgreiinga av ei samordna kraft-frå-land-løysing for den sørlege delen av Utsirahøgda. Gina Krog-innretninga er klargjort for kraft frå land og skal kople seg til ei eventuell felles kraftløysing på Utsirahøgda på det tidspunktet denne er på plass, med mindre departementet av særskilte grunnar bestemmer noko anna. Planlagt oppstart for ei slik samordna kraft-frå-land-løysing er 2018. Fram til ei slik løysing eventuelt er på plass, skal Gina Krog-feltet bli dekt av eigenprodusert kraft frå ein gassturbin.

Ein samla komité rår til at Stortinget gjer følgjande vedtak:

«I

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet godkjenner plan for utbygging og drift av Gina Krog-feltet.

II

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet gir tillatelse til anlegg og drift av gassrørledning for Gina Krog-feltet.»

Siri A. Meling (H) [12:13:45]: For Høyre er det viktig at nye felt utvikles og settes i drift for at Norge skal klare å opprettholde produksjonsvolumet innenfor olje og gass fremover. Disse ambisjonene deler vi med alle de andre partiene i Stortinget, og de er synliggjort gjennom behandlingen av den siste petroleumsmeldingen, Meld. St. 28 for 2010–2011 «En næring for framtida».

Vi stiller oss derfor positive til planene for utbygging og drift av feltene Ivar Aasen og Gina Krog, som vi har til behandling i dag. Begge prosjektene antas å ha en robust økonomi, og begge prosjektene synes ikke å ha noen nevneverdig negativ effekt knyttet til miljø eller sameksistens med andre næringer.

Begge feltene inngår i et større kraft-fra-land-prosjekt på den sørlige delen av Utsirahøyden, og Statoil har siden høsten 2011 ledet utredningen av en samordnet løsning for kraft fra land til feltene Johan Sverdrup, Ivar Aasen og Gina Krog. Prosjektet har en fremdriftsplan som tilsier konseptvalg i inneværende år, investeringsbeslutning i 2014, installasjon i 2017 og oppstart i 2018.

For Høyre er det viktig at vi tar grep for å møte våre nasjonale forpliktelser for reduserte utslipp av klimagasser. Dersom nye felt og større ombygginger av eksisterende felt kan finne lønnsomme kraft fra land-løsninger, ønsker vi disse realisert, og vi forventer at de ulike aktørene tilstreber denne type løsninger, bl.a. gjennom å se et større område i sammenheng, slik som det er gjort på denne delen av Utsirahøyden. Vi har merket oss at olje- og energiministeren i sitt svarbrev til energi- og miljøkomiteen datert den 30. april 2013 skriver at de foreløpige tallene fra operatøren indikerer at kraft fra land kan være lønnsomt.

Vi har to planer for utbygging og drift til behandling i dag. Den tredje, som regjeringen nylig la frem for Stortinget, om Aasta Hansteen-feltet, er fremdeles til behandling i energi- og miljøkomiteen, og vil debatteres på et senere tidspunkt denne våren. Disse tre planene for utbygging og drift har imidlertid noen fellesnevner, og det er at det er inngått en ganske betydelig kontraktsmessig forpliktelse før prosjektene er endelig godkjent i Stortinget. For Ivar Aasen dreier dette seg om 7,8 milliarder 2012-kroner og en eksponering inklusive kanselleringskostnader på 1,1 mrd. kr. For Gina Krog-feltet dreier det seg om 16,1 mrd. kr, og eksponeringsbehov frem til godkjenning i Stortinget inklusive kanselleringskostnader er 1,9 mrd. kr. Disse to prosjektene har eksponeringskostnader på til sammen 3 mrd. kr, og hvis vi legger Aasta Hansteen-utbyggingen på toppen av dette, snakker vi om eksponeringskostnader på 4,3 mrd. kr dersom planene for utbygging og drift ikke skulle bli vedtatt av Stortinget.

Vi har fra Høyres side forståelse for at det kan være behov for å inngå avtaler for å sikre kapasitet eller ha kontroll på kostnader. Derfor stilte vi oss bak de endringene i petroleumsløven § 4-2 i 1996 som gjorde disse kontraktsmessige forholdene mulig, under forutsetning av Stortingets senere godkjenning.

Fra vårt ståsted var dette ment å være en unntaksmulighet, men hvis vi nå ser på disse tre planene for utbygging og drift som er presentert for Stortinget denne våren, er det for samtlige inngått vesentlige kontraktsmessige forpliktelser med betydelige kanselleringskostnader for samfunnet gjennom skattesystemet dersom prosjektene ikke godkjennes. Høyre ser på dette som uheldig og har forståelse for at dette kan bidra til å sette spørsmålsteget ved Stortingets uavhengige behandling av denne type prosjekter.

I etterkant av at søknaden om utbygging og drift av feltene Ivar Aasen og Gina Krog er overlevert Stortinget, har regjeringen varslet endringer i petroleumsskatten i forbindelse med fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett denne våren. Jeg registrerer at olje- og energiministeren i svarbrev til komiteen datert den 7. mai 2013 skriver at begge prosjektene er samfunnsøkonomisk lønnsomme, og at beregningene som er foretatt, ikke påvirkes av de varslede skatteendringene.

Lars Egeland (SV) [12:18:26]: Det er betydelige prosjekter som vi inviteres til å godkjenne i dag – en investering på over 24 mrd. kr for Ivar Aasen-feltet og nesten 30 mrd. kr for Gina Krog-feltet. I den anledning kan en fristes til å bruke Ivar Aasens egne ord i diktet «Dei vil alltid klaga og kyta» – det var visst en egenskap ved nordmannen allerede den gangen. I «Nordmannen» sier han:

«Lat no andre om Storleiken kivast,

Lat deim bragla med Rikdom og Høg!

Millom Kaksar eg litet kann trivast,

Millom Jamningar helst er eg nøgd.»

Det var ikke borekaks han mente, Ivar Aasen – det han mente, var at det fantes andre ting som var vel så viktige som rikdom, som rettferdig fordeling og naturressurser, at «der leikade Fisk ned i Kavet» og naturen med «naar Liderna grønka som Hagar», som han sier i diktet.

Derfor er det sikkert i Ivar Aasens ånd at feltet skal driftes med rein kraft fra land, altså at Ivar Aasen skal omfattes av elektrifiseringen for hele Utsirahøyden. Det samme gjelder for Gina Krog-feltet, som også blir tilrettelagt for elektrisk kraft.

Det har vært reist spørsmål knyttet til elektrifiseringen av Utsirahøyden. Den økte CO₂-avgiften som regjeringa innførte i forbindelse med klimameldinga, gjorde denne elektrifiseringen lønnsom.

Det beste og aller mest lønnsomme ville sjølsagt vært om utbyggingen av infrastrukturen for elektrisk kraft kom samtidig med de øvrige utbyggingene, av Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog, slik at man slapp investeringer i fossil kraft som skal avløses av elektrisk kraft. Det var vanskelig å få til, fordi en utsettelse av oppstart også vil ha store økonomiske konsekvenser. Det er det vi også ser i diskusjonen om inngåtte forpliktelser på forhånd. Men det står i meldingen og i komiteens merknader at Edvard Grieg og dermed Ivar Aasen samt Gina Krog skal tilknyttes en løsning med elektrisk kraft, med tillegget «med mindre departementet av særskilte grunner bestemmer noe annet». Da er det viktig å understreke at det siste er en formell nødutveg, men at arbeidet med elektrifiseringen går sin gang,

og at det ikke vil være mulig for noen av partnerne å stoppe dette arbeidet. Det må være klart at det fra Stortingets side er slik at elektrifiseringen er nødvendig for at Norge skal kunne nå de mål som vi satte oss i klimaforliket, og en forutsetning for at feltene kan bygges ut.

Utsirahøyden uten elektrisk kraft ville medføre en økning av Norges klimautslipp med en million tonn CO₂ i året, mens vi basert på de siste utslippstallene må kutte minst en million i året. Dersom Utsirahøyden ikke elektrifiseres, må 235 000 nordmenn halvere sine utslipp for å kompensere for økninga fra oljeindustrien.

Ivar Aasen og Gina Krog er felt som skal være i drift fram til etter 2030. Det er en tid da Norge har ambisjoner om å være på full fart inn i en karbonnøytral framtid. Nettopp derfor er det viktig at det legges til rette i dag for de riktige investeringene for framtida.

Erling Sande (Sp) [12:22:08] (leiar i komiteen): Berre kort frå Senterpartiet si side: Vi gjev sjølvsagt vår tilslutning til desse to utbyggingane. Dei er godt beskrivne av saksordførarane, så lat meg berre understreke det som har vore eit grunnleggjande mål for Senterpartiet og også andre parti, heldigvis, i denne sal, nemleg at utbyggingane på sokkelen skal gje ringverknader regionalt på land. Det vil også desse utbyggingane medverke til.

Lat meg også kort nemne målet regjeringa har for elektrifisering av den sørlege delen av Utsirahøgda, som er relevant i denne samanhengen – det har jo også saksordførarane beskrive. Det er eit viktig miljømessig grep og bidreg også til å styrkje marknaden for den fornybare energien som vi har ambisjonar om å få fram dei komande åra. Debatten om inngåtte kontraktar før planar for utbygging og drift er godkjende, er ikkje ny. Derfor har komiteen òg tidlegare i innstillingar understreka nettopp at operatøren ber den fulle og heile risikoen ved ein sånn praksis, og at det sjølvsagt ikkje skal ha nokre følgjer for den politiske handsaminga.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:23:30]: Det er en sak vi har ventet lenge på, som kommer i dag, og et enstemmig storting vil si ja til både Ivar Aasen og Gina Krog. Jeg synes det er et godt bilde på at en gjør nye funn i områder som er modne, der en kanskje hadde avskrevet at en kunne finne nye, og også, som flere har vært inne på, at det faktisk er mulig å ta i bruk områder som en før ikke så som lønnsomme.

Men mine kommentarer er to stykker. Den første går på preinvesteringer. Jeg opplever den utviklingen som er når det gjelder behandlingen av denne typen saker i Stortinget, som litt sviktende. Derfor er vi tydelige på i merkna-dene at vi ønsker at stortingsbehandlingen skal være mest mulig reell. Det er klart at når en ser at det allerede er gjort investeringer på over halvparten, er det grunn til å sette et spørsmålsteget – jeg tror ikke at Stortinget fatter vedtak på bar bakke, men det vil i hvert fall være med på å gi et inntrykk av at det vi gjør her, er mer sandpåstrøing enn jeg liker. Derfor er jeg glad for de signalene som har kommet om at dette er mer et unntak. Det ønsker iallfall vi å understreke. Derfor mener jeg at det iallfall til tider er noe som

tyder på et snev av flertallsarroganse, der en opplever at det nesten er selvsagt at ting som blir vedtatt i regjeringen, skal gå igjennom i Stortinget. Sånn er det ikke. Vi skal ha en selvstendig vurdering, og vi skal ha sakene til grundig behandling.

Den andre kommentaren går på det representanten Erling Sande avsluttet med, nemlig elektrifisering. Som vi også skriver i våre merknader, er vi tydelige på at dette er et område som må elektrifiseres. Det er et av de beste prosjektene. Det som før var en områdeelektrifisering av Edvard Grieg m.m., registrerer jeg at i løpet av flere år egentlig er blitt knyttet opp til Johan Sverdrup i stedet. Det er jo gode grunner til det når det er et så stort prosjekt. Men jeg må jo si at når en ser på Edvard Grieg, der det er blitt investering i turbiner, når en ser på Gina Krog, der det også blir investering i en turbin, er det store investeringer som blir gjort, når en kunne vedtatt elektrifisering og sikret at den kom parallelt med utbyggingen av Edvard Grieg, Gina Krog og Ivar Aasen. Jeg har lagt merke til at det står i papirene at på bakgrunn av at det sannsynligvis kommer en elektrifisering, velger en på Gina Krog å ha én turbin istedenfor to turbiner – og det er jo gledelig – men samtidig skriver en også at på bakgrunn av at det fremdeles er en viss usikkerhet om elektrifisering kommer, velger man én turbin – en mer miljøfiendtlig, men visstnok en mer robust turbin. Det er et tap for miljøet, samtidig som den turbinen kun skal stå ett år før elektrifiseringen kommer.

Derfor skulle jeg ønske en mye tydeligere ledelse av hele prosjektet. Olje- og energidepartementet kan være tydelig på og bare fastslå at elektrifisering skal komme. Da kunne en også unngått å gjøre denne type investeringer, som er unødvendig når en kunne fått elektrifiseringen på plass. Fra vår side er det viktig å peke på at elektrifiseringen må komme. Det er om å gjøre å bruke de mulighetene en har gjennom det prosjektet til også å få ned enda mer CO₂-utslipp.

I den forbindelse vil jeg bare knytte en kommentar til Gudrun, som også er en annen mulighet. En kunne koblet den inn på Gina Krog med en kabel, som kunne sikret at man rettet opp i avviket som ligger på den plattformen med reservekraftløsning. Gjennom det kunne en kanskje sett for seg at en kunne fått ned CO₂-utslippene på Sleipner ved kanskje å stenge ned en turbin der.

Jeg ser store muligheter gjennom elektrifisering av hele dette prosjektet for å kutte i framtidige CO₂-utslipp, men også en mulighet for å kutte i eksisterende CO₂-utslipp. Men da er det også viktig at det er en ledelse som er tydelig på at det skal skje, og legger føringer på selskapene for at de også må jobbe dit hen.

Statsråd Ola Borten Moe [12:28:05]: Stortinget skal i dag behandle to nye selvstendige utbyggingsprosjekter på norsk sokkel, Ivar Aasen og Gina Krog. Det er svært hyggelig å kunne stå her i dag og snakke om flere utbygginger i et område av Nordsjøen som vi bare for kort tid tilbake regnet med at vi kjente svært godt.

Ivar Aasen-feltet utgjør faktisk en del av den aller første utvinningstillatelsen som ble tildelt på norsk kontinental-sokkel, helt tilbake til 1965. Det er snart 50 år siden. Siden

den gang har mye av arealet i denne utvinningstillatelsen blitt levert tilbake og tildelt på nytt flere ganger. Nye selskaper med nye ideer har sluppet til. Dette er et godt eksempel på en dynamikk som vi ønsker mer av på norsk sokkel.

Ivar Aasen har fått navn etter Ivar Aasen. Han var dikter, han var språkforsker, men først og fremst kjent som mannen som formet nynorsken. «Nordmannen» ble sitert her i sted. Jeg tenkte jeg skulle bidra med et lite sitat selv:

«Han saag ut paa det baarutte Havet;
der var ruskutt aa leggja ut paa;
men der leikade Fisk ned i Kavet,
og den Leiken den vilde han sjaa.»

I overført betydning tenker jeg at det også er mye av historien bak norsk olje- og gassnæring: Ut og utforsk, ut og finn nye ressurser, ut og gjør ting som ikke har vært gjort før – og produser store verdier til fordel for det norske fellesskapet og samfunnet.

Ivar Aasen ga oss landsmålet og dermed et sentralt bidrag til norsk kultur, historie og identitet. Jeg har også lyst til å bemerke at operatøren bruker dette bevisst i sin markedsføring av feltet, noe jeg har lagt merke til og setter pris på. Dette ligger i den sørlige delen av Utsirahøyden. Startskuddet for utviklingen av området gikk for ett år siden, da Stortinget ga sin tilslutning til utbygging av Edvard Grieg-feltet. Neste utbygging vil trolig være Johan Sverdrup-feltet, der innlevering av plan for utbygging og drift, PUD, er planlagt mot slutten av neste år.

Vi har lagt ekstra vekt på å få til en god områdeløsning og se feltene i sammenheng. Ivar Aasen-feltet er dermed samordnet med nabofeltet Edvard Grieg, ved at brønnstrømmen fra feltet sluttprosesserer på Edvard Grieg-innretningen. I tillegg leveres også kraften derfra. De får fellesløsninger for transport av olje og gass, og dette realiserer verdifulle samordningsgevinster for samfunnet.

Kraftbehovet dekkes fra Edvard Grieg-innretningen. For tiden studeres mulighetene for og konsekvensene av en samordnet kraft fra land-løsning på den sørlige delen av Utsirahøyden, inkludert Johan Sverdrup-feltet. Arbeidet ledes av Statoil, og mitt klare mål er at denne skal realiseres.

Som for Edvard Grieg-feltet vil det bli satt konkrete vilkår knyttet til kraft fra land og for Ivar Aasen-utbyggingen. Det blir satt vilkår som sikrer at rettighetshaverne i denne lisensen bidrar aktivt i utredningsarbeidet og betaler sin forholdsmessige andel av kostnadene ved utredning. I tillegg skal Ivar Aasen-feltet tilknyttes en slik løsning, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Utbyggingene vi behandler i dag, vil bety mye for norsk industri og sysselsetting – regionalt og nasjonalt – gjennom både utbyggingsfasen og driftsfasen. Jeg har også lyst til å bemerke at det er hyggelig at vi får en driftsorganisasjon for et selvstendig felt lagt til Trondheim. Det vil styrke petroleumsmiljøet i denne regionen ytterligere.

I år er det 100 år siden kvinner fikk allmenn stemmerett i Norge. Det er én av grunnene til at vi ga feltet navnet Gina Krog, ettersom hun spilte en avgjørende rolle i kampen som ledet fram mot allmenn stemmerett for kvinner i 1913. Hun kjempet for ny ekteskapslov, som skulle

gi kvinner rett til særeie. Hun krevde også full økonomisk og politisk likestilling med menn. Hun var den første kvinnen som ble gravlagt på statens regning. Det er passende å hedre henne i år, og det vil bidra til ytterligere kunnskap og kjennskap til hennes navn i tiår og i generasjoner framover. På det viset kan feltutbyggingen være allmenndannende på vis som vi kanskje ikke hadde tenkt på for kort tid tilbake.

Feltet ble påvist i 1974, og det har vært nødvendig å bruke svært lang tid på å modne fram teknologi og løsninger som har gjort dette mulig å få på plass. Det viser litt av det utrettelige arbeidet og langsiktigheten som preger arbeidet.

For å opprettholde produksjonen på norsk sokkel i årene framover gjør vi flere ting samtidig. Det viser disse utbyggingsplanene, og jeg er glad for komiteens oppslutning om regjeringens forslag om utbygging og drift av Ivar Aasen-feltet og Gina Krog-feltet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siri A. Meling (H) [12:33:39]: Som jeg nevnte i mitt innlegg, er vi skeptiske til at det har blitt inngått så store kontraktmessige forpliktelser for PUD er godkjent i Stortinget, og at vi risikerer kanselleringskostnader dersom Stortinget ikke skulle godkjenne disse PUD-ene. Nå har vi tre tilfeller av dette. For ett år siden behandlet vi Edvard Grieg-utbyggingen, hvor Lundin var operatør. Der opplevde vi ikke denne typen forhåndsinngåelser.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan ser statsråden på denne problemstillingen fremover? Ser statsråden at der er noen dilemmaer med måten det er gjort på i disse tre PUD-ene?

Statsråd Ola Borten Moe [12:34:25]: Jeg ser at det er tydelige avveininger som er nødt å gjøres i denne typen prosjekter. På den ene siden er behovet for å legge fram – fra departementets og regjeringens side – et så godt og komplett beslutningsgrunnlag for Stortinget som overhodet mulig. Det er også et høyt aktivitetsnivå i leverandørindustrien, som gjør det nødvendig å reservere kapasitet for å kunne få fram prosjektene på tid og kost. Og på den andre siden må det selvsagt veies opp mot de kanselleringskostnadene vi pådrar oss gjennom skattesystemet, når vi godkjenner denne typen kontraktsinngåelser.

Jeg vil understreke at Stortinget står helt fritt til å behandle disse forslagene og framleggene slik Stortinget ønsker. Jeg forstår også at det er en uro knyttet til høye kanselleringskostnader, men det er også slik at det å si nei til forslag uansett vil ha følgekostnader og kostnader – i dette tilfellet kanselleringskostnader. Men det vil også ha enorme samfunnsøkonomiske kostnader hvis man skulle velge å gå den andre veien.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:35:43]: Som jeg var inne på i mitt innlegg, er det valgt en turbin på Gina Krog-feltet ut fra at det sannsynligvis kommer områdeelektrifisering. Men på grunn av sannsynligheten for at det ikke kommer, har man ikke valgt den best tilgjengelige teknologien, men en som forurenser mer.

Jeg har egentlig bare et enkelt spørsmål til statsråden: Hvor langt går man inn i tekniske spørsmål til Statoil når det gjelder å velge den best tilgjengelige teknologien? Meg bekjent kan man trekke en parallell til f.eks. Gjøa-plattformen, der man har valgt den best tilgjengelige teknologien parallelt med elektrifiseringen. Her er det snakk om kun ett år fra oppstart til elektrifiseringen skal komme.

Hvor kritiske spørsmål har departementet stilt i denne saken?

Statsråd Ola Borten Moe [12:36:39]: Jeg synes representanten Ropstad delvis besvarte spørsmålet i sitt eget spørsmål, rett og slett fordi det her er valgt en teknisk løsning der man legger til rette for en elektrifisering som skal komme noe fram i tid. I dette tilfellet er det bare snakk om kort tid – noen måneder. Da er det valgt en minimumsløsning: én turbin, ikke to. Det betyr også at behovet for regularitet er større enn om man hadde hatt to og en eventuell turbin å falle tilbake på. Denne turbinen har høyere regularitet og bedre forhold for driftssikkerhet enn den alternative turbinen ville hatt. Uansett vil gevinsten knyttet til reduserte NOx-utslipp ligge ved realiseringen av kraft fra landprosjektet, som selvsagt vil medføre at turbinen ikke går i det hele tatt.

Siri A. Meling (H) [12:37:48]: Som jeg nevnte i mitt innlegg, er også Høyre opptatt av elektrifisering, der hvor dette er lønnsomt og mulig. Det er klart at mange ganger må man gjerne se områder og felt i en større sammenheng for å få til lønnsomhet. I dette tilfellet får vi flere utbygginger på kort tid, som til slutt skal munne ut i at et større område skal elektrifiseres. Det er jo fristende å spørre hvorfor man ikke klarte å samordne dette i tid, slik at vi hadde unngått disse improviserte løsningene som bare skal vare ett og to år, og som tar plass og er kostbare sammenliknet med det som er tenkt å skulle være den endelige løsningen.

Statsråd Ola Borten Moe [12:38:37]: Forklaringen på det er at feltene ble funnet til ulik tid og av ulike selskaper. Vi kunne selvsagt ønsket at det ikke var slik, men slik er det. I tillegg mener jeg at det arbeidet som departementet og direktoratet har gjort knyttet til å få på plass gode samordnede løsninger, ikke bare når det gjelder kraft fra land, men også når det gjelder hvordan man utvikler eksportløsninger for gass og olje, vil bidra til å realisere betydelige gevinster og verdier for det norske samfunnet. Så det korte svaret er at det er dette man har jobbet fram mot å klare. Det at prosjektene blir realisert på litt ulikt tidspunkt, henger som sagt sammen med at de ble funnet på ulikt tidspunkt, av til dels ulike selskaper. Uansett tror jeg det kan være god fornuft i å ha noe reservekapasitet på kraftproduksjon, i tilfelle det skulle bli behov for det, av en eller annen grunn i framtiden.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Sak nr. 3 [12:39:52]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Henning Skumsvoll, Siri A. Meling, Bjørn Lødemel, Kjell Ingolf Ropstad, Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å inkludere småkraftverk i en overgangsordning for grønne sertifikater (Innst. 304 S (2012–2013), jf. Dokument 8:84 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Bendiks H. Arnesen (A) [12:40:55]: I representantforslaget som vi nå skal behandle, blir regjeringen bedt om å gjennomgå avtalen med Sverige om elsertifikater med sikte på å utarbeide og fremme forslag med de nødvendige lovendringer mv., slik at alle kraftverk med byggestart fra og med 1. januar 2004 og som kvalifiserer til grønne sertifikater fra 2012, skal inkluderes i overgangsordningen.

Lov om grønne sertifikater ble vedtatt av Stortinget 15. juni 2011. Den gangen ble det også samtidig med lovbehandlingen behandlet et representantforslag om overgangsordningen for grønne sertifikater. Overgangsordningen som er vedtatt, omfatter alle kraftverk med byggestart etter 7. september 2009. Videre er vannkraftverk med byggestart etter 1. januar 2004 og installert effekt inntil 1 MW omfattet. Det var også en del av ordningen at vindkraftprosjekt som hadde mottatt offentlige tilskudd gjennom Enova, kunne betale tilskuddet tilbake innen 30. april 2012 og bli en del av elsertifikatorrdningen.

Da spørsmålet om overgangsordningen ble behandlet 15. juni 2011, ble det påstått at overgangsordningen var et brudd på løfte som daværende olje- og energiminister Einar Steensnæs ga da grønne sertifikater var tema i 2004. I representantforslaget som vi nå behandler, vises det også til uttalelser fra energi- og miljøkomiteen da Stortinget diskuterte ordningen med grønne sertifikater i 2004.

Det er et faktum at den gangen ble det ikke noe av den grønne sertifikatordningen. Så kom regjeringen senere til en ordning med Sverige, og lovforslaget ble som nevnt vedtatt 15. juni 2011. I brev fra olje- og energiministeren til komiteen fra 19. april i år uttalte statsråden bl.a. at det nå er viktig å bevare forutsigbarheten i systemet, og at en ikke er tjent med en vedvarende debatt om vilkår.

Komitéflertallet, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, er enig i dette og tilrår at representantforslaget ikke bifalles.

Henning Skumsvoll (FrP) [12:44:00]: Mens de fleste EU-land har under 20 pst. fornybar elproduksjon, troner Norge på toppen i Europa med 62 pst., og vi har en målsetting på 67 pst. fornybar kraft. Innføring av ordningen med grønne sertifikater sammen med Sverige fra januar 2012 skal hjelpe oss med å nå målet. Innen 2020 skal det bygges 26,4 TWh, med lik fordeling mellom Norge og Sverige.

Da Stortinget diskuterte ordningen med grønne sertifikater i 2004, uttalte en enstemmig energi- og miljøkomité følgende:

«Komiteen mener det er avgjørende viktig at investeringer i ny fornybar energi ikke stopper opp i påvente av et slikt marked, og komiteen legger til grunn at alle som investerer i prosjektet fra og med 1. januar 2004, og som ellers vil bli tilkjent grønt sertifikat, får det.»

Komiteen la ingen begrensninger i sine merknader.

Dagens regjeringspartier, Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem det nødvendige lovforslag om innføring av et pliktig norsk-svensk sertifikatmarked så snart som mulig. Alle anlegg med byggestart etter 2004 og som kvalifiserer for det, må kunne omfattes av ordningen.»

Stort klarere enn disse tre partiers innstilling kan det neppe sies. Løftene fra 2004 ble ikke fulgt opp da regjeringen la fram sin lovproposisjon om elsertifikater, Prop. 101 L for 2010–2011, våren 2011. Her ble det klargjort at kraftverk med byggestart etter 7. september 2009 skulle bli med i elsertifikatmarkedet, med fradrag for den tiden de har vært i drift. Stikk i strid med hva Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet hadde sagt i 2004, ble bare kraftanlegg med mindre kapasitet enn 1 MW, som ble bygget i perioden fra januar 2004 til 7. september 2009, med i sertifikatordningen.

Aktørene i småkraftbransjen føler seg lurte av regjeringen. Ordningen som regjeringen innførte med virkning fra 7. september 2009, var mye dårligere enn den disse aktørene hadde forventet. Det ble bygget ca. 165–170 kraftverk i denne perioden som ikke kvalifiserer til elsertifikatordningen. Kraftverkene er spredd over hele landet, og de har en årsproduksjon på ca. 1,9 TWh. Disse aktørene ønsket seg tilleggsinntekter til gårdsdriften da investeringen ble foretatt. Et antatt tilskudd gjennom elsertifikatene var ca. 20 øre pr. kWh. Dette tilskuddet er ca. 80 pst. av forventet kraftpris på 25 øre per kWh og er vesentlig for driftsresultatet.

I dag sliter mange av disse aktørene som faller utenfor elsertifikatordningen. For flere er egenkapitalen borte, og overskudd fra gårdsdriften må skytes inn for å dekke driftsutgifter. Det ryktes at tyske investorer er villige til å kjøpe seg inn i disse kraftverkene med dårlig økonomi. Hvis ikke kan konkurser og nedlegging bli resultatet.

Nasjonen har i dag store oppslag om at tyske investorer allerede har kjøpt norske småkraftverk, og de har planer om å kjøpe flere anlegg og ferdige prospekter. Denne situasjonen har oppstått fordi regjeringen ikke har holdt de løftene som Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ga ved behandling av sertifikatordningen i Stortinget i 2004.

Den innførte elsertifikatordningen må være svært vanskelig, særlig for Senterpartiet, å leve med, og den vil nok bli et tema i valgkampen. Fremskrittspartiet vil ved første anledning være pådriver for at ordningen med elsertifikatene endres, slik at også de som bygget anlegg mellom 1. januar 2004 og 7. september 2009, får delta i ordningen.

Til slutt tar jeg opp fellesforslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Henning Skumsvoll har tatt opp det forslaget han refererte til.

Bjørn Lødemel (H) [12:48:43]: Saka om overgangsordninga for grøne sertifikat har vore ein gjengangar på Stortinget dei siste åra. Dei grove løftebrota frå den raudgrøne regjeringa har sett sinna i kok både hos småkraftutbyggjarane og blant opposisjonspolitikarane her på Stortinget.

Situasjonen for mange av dei 160–170 kraftverka som ikkje fekk dei lova sertifikatata, er at dei slit med dårleg økonomi. Mange har også problem med likviditet, og fleire må gå inn med ytterlegare eigne midlar for å halde drifta gåande.

Av dei privateigde kraftverka som ikkje fekk kome med i overgangsordninga, er det 32 som ikkje har teke ut utbytte, 24 går med underskot, og 15 er teknisk konkurs, ifølgje opplysningar frå Småkraftforeininga. Korleis det er med dei offentleg eigde, er uvisst, men dette er uansett ein dramatisk situasjon for mange av desse kraftverka.

I Nationen i dag ser vi at norske småkraftverk blir selde til tyskarane. Hans-Arndt Riegel, arving etter godterigiganten Haribo, er ein av kjøparane av to småkraftverk i Kvinesdal i Vest-Agder.

Tidlegare SV-politikar og kraftverkseigar, Tom Arnt Lindemann, uttaler i den same saka at Hisvatn Kraftverk framleis hadde vore på norske og lokale hender dersom regjeringa hadde innført grøne sertifikat til eigarane av småkraftverka. Han uttaler også at dei sel kraftverket fordi dei føler seg lurte av politikarane, og brukar uttrykk som løfte og lureri frå politikarane si side.

Då Stortinget diskuterte ordninga med grøne sertifikat i 2004, uttalte ein samrøystes energi- og miljøkomité:

«Komiteen mener det er avgjørende viktig at investeringer i ny fornybar energi ikke stopper opp i påvente av et slikt marked, og komiteen legger til grunn at alle som investerer i prosjekter fra og med 1. januar 2004, og som ellers vil bli tilkjent grønt sertifikat, får det.»

Representantane i komiteen frå Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet kom med følgjande forslag:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem det nødvendige lovforslag om innføring av et pliktig norsk-svensk sertifikatmarked så snart som mulig. Alle anlegg med byggestart etter 2004 og som kvalifiserer for det, må kunne omfattes av ordningen.»

Det kan ikkje vere tvil om at dette er lovnader som må vere bindande for regjeringa og dei raud-grøne partia.

Desse kraftverka er spreidd over store delar av landet og representerer ein årsproduksjon på om lag 1,9 TWh. Då utbyggjarane tok avgjerda om å investere, la dei fleste

til grunn ein langsiktig kraftpris på 25–35 øre per kWh i kombinasjon med ein elsertifikatpris på om lag 20 øre per kWh. Sidan den gongen har prisen på elektrisk kraft gått mykje ned.

I dag ventar marknaden kraftprisar på rundt 25 øre per kWh dei næraste åra. På same tid legg krafverk med elsertifikat til grunn ein sertifikatpris på om lag 20 øre per kWh. Dette gjer at kraftverk med elsertifikat får ei inntekt som er 80 pst. høgare enn kraftverk som ikkje har elsertifikat.

Mange av desse kraftverka er bygde av bønder som hadde håpa at inntektene frå kraftverka skulle sikre inntektsgrunnlaget på garden. No kan gardsbruk som har vore i familien i generasjonar, vere trua av konkurs som følgje av løftebrotet frå regjeringa. Det er meir enn 1 100 eigarar av desse kraftverka.

Eit kjent eksempel frå media er Knutfoss Kraft AS som har meir enn 50 mill. kr i gjeld. Selskapet har gått glipp av 7,5 mill. kr i inntekter frå elsertifikatmarknaden, der- som ein føreset ein sertifikatpris på 20 øre per kWh. Med denne inntekta hadde selskapet hatt positiv eigenkapital. Eigaran av Knutfoss Kraft har varsla at dei må selje kraftverket.

Dåverande olje- og energiminister Terje Riis-Johansen uttalte i Stortinget 10. mars 2010 at

«overgangsordningen er et nasjonalt anliggende, så det er selvsagt ikke noe den svenske regjeringen har presset den norske regjeringen til å gjøre».

Det betyr at det ikkje har vore svenskane som har pressa regjeringa til å utelate dei 170 småkraftverka frå overgangsordninga.

På spørsmål frå komiteen om det er mogleg å utvide overgangsordninga i dag, slik at alle småkraftverk som var bygde mellom 1. januar 2004 og 7. september 2009, får vere med på ordninga, svarer statsråd Borten Moe:

«En eventuell utvidelse av overgangsordningen ut- over det som var avklart før inngåelse av avtalen med Sverige, fordrer at det tas kontakt med svenske myndig- heter om dette.»

Dei to svara frå dei to senterpartistatsrådene viser at det var mogleg å inkludere småkraftverka i sertifikatordninga før avtalen med Sverige tredde i kraft, men at ein no, etter at avtalen er inngått, er avhengig av samtykke frå svenske styresmakter.

Høgre ønskjer å gjere det vi kan for å rette opp løfte- brota frå regjeringa. Derfor har vi også lagt inn i stortings- valprogrammet for 2013–2017 at vi skal arbeide for at dei småkraftverka som ikkje kom med i overgangsordninga, får ein ny sjanse. Det viser at Høgre meiner alvor når vi ønskjer å rette opp dei grove løftebrota frå regjeringa si side.

Lars Egeland (SV) [12:54:00]: Jeg har ikke om- fattende kommentarer til denne saken. Som representan- ten Lødemel sa, har det vært en gjenganger i Stortinget. Saken har vært behandlet før, senest i Representantfor- slag 91 S for 2009–2010. Etter min mening har det ikke inntrådt nye forhold som tilsier at Stortinget nå bør kon- kludere annerledes enn den gang – annet enn eventu-

elt at man nå er nærmere valdatoen enn man var den gangen.

Realiteten er at dette er en omkamp som vil koste mye, men som framfor alt ikke vil gi oss mer ny fornybar kraft i forhold til det som var situasjonen da de grønne sertifika- tene ble vedtatt i 2011. Jeg tror at bransjen først og fremst er tjent med – ikke en vedvarende debatt om vilkårene for el- sertifikatene, men at de blir liggende fast. Det tror jeg også er den viktigste holdningen fra Småkraftforeninga, sjøl om jeg ikke er i tvil om at de kunne ønske seg at ordninga ble utvidet.

Erling Sande (Sp) [12:55:20] (leiar i komiteen): For Senterpartiet er arbeidet med å leggje til rette for fornybar energi sentralt. Verda står overfor store klima- og energi- utfordringar, og Noreg har store ressursar innan fornybar energi i form av vatn, vind og bio.

Det å utnytte meir av dei fornybare ressursane til å skape fornybar energi vil ikkje berre vere rett miljøpoli- tikk. Det vil også skape verdiar, aktivitet, arbeidsplassar og kunnskap over heile landet.

Av og til er det rett å gå lenger enn det marknaden sjølv legg til rette for, for å stimulere til ny teknologi eller miljø- venleg produksjon. På denne bakgrunnen var det svært viktig for Senterpartiet å få på plass ein grøn sertifikat- marknad, og det var gledeleg då denne marknaden var ein realitet. Det var mange som snakka om det, det var tema i mange år, men det var denne regjeringa som innførte ei ordning med grøne sertifikat.

Samtidig blei det presentert ei overgangsordning som viste til at alle nye kraftverk med byggstart etter den dato- en avtala blei inngått, ville inngå i sertifikatmarknaden frå 2012 med dei resterande av dei totalt 15 år som er rekna inn i ordninga med sertifikata.

I tillegg blei det gjort klart at ordninga får tilbakever- kande kraft til 2004 for alle kraftverk som har effekt på inntil 1 MW.

For Senterpartiet var dette ei utfordrande sak då ho blei avgjort for tre år sidan. Vi har heile tida, både i denne salen og utanfor, gjort det klart at vi ynskte at overgangsordninga femna breiare enn slik ho blei presentert av regjeringa etter ei heilskapsvurdering. Vi er nøgde med den utforminga overgangsordninga fekk når det gjeld fornybarkrafta som blei bygd frå hausten 2009 og fram til sertifikatmarkna- den tredde i kraft. Men vi hadde ynskt at fleire av dei små vasskraftverka kom inn i den delen av overgangsordninga som gjaldt for småkraftverk med byggstart etter 1. januar 2004.

Grøne sertifikat og overgangsordningar har vore mel- lom dei tydelegaste krava frå bransjen dei siste åra, og det var derfor særst viktig å få til intensjonsavtale med svenskane om ein felles sertifikatmarknad og få til overgangs- ordningar. Samtidig er det lett å forstå at nokon av dei som har bygd ut småkraft, er frustrerte over at dei ikkje får den same lønsemda i prosjekta som dei hadde fått dersom dei kom med i ei slik overgangsordning.

Sjølv om det før hausten 2009 aldri var presentert noka overgangsordning eller prisar for grøne sertifikat, blei det gjeve politiske signal om at ei slik overgangsordning ville

kome. Disse signala var, som det her er peika på, ikkje avgrensa til kraftverk under 1 MW.

Andre grenser blei òg diskuterte. Då feed-in-ordninga, som var aktuell på eit tidspunkt, presenterte grenser, blei det signalisert opp til 3 MW som ei aktuell grense for å få tilgang til den ordninga. Feed-in-ordninga blei det heller ikkje noko av.

For eit lite parti i regjering er det ofte ei utfordring at ein ikkje når hundre prosent fram med løysingane sine. Samtidig er det slik at ein får vesentleg gjennomslag, og for Senterpartiet var det avgjerande viktig å få på plass ei sertifikatavtale og ei overgangsordning. Det har òg Senterpartiet i lag med dei andre regjeringspartia ein vesentleg del av æra for at har kome på plass.

Småkraftnæringa er ei viktig næring for å realisere ny fornybar og klimavenleg energi, verdiskaping og kunnskap rundt i bygdene våre. Det er mål som òg Senterpartiet delar, og vi kjem til å fortsetje å arbeide for å sikre denne næringa vilkår for vidare satsing.

Debatten i dag liknar til forveksling den debatten vi hadde for tre år sidan då denne saka var til behandling. Det som er oppsiktsvekkjande i denne debatten og i innstillinga, er at opposisjonen ikkje klarer å samle seg om nokon lovnad eller forplikting når det gjeld å innlemme desse kraftverka som blei bygde i denne perioden, i den grøne sertifikatordninga – sjølv om dei skulle kome til makta til hausten. Det er verd å merke seg. Kvifor det er sånn, sjølv etter oppfordringar, at opposisjonen har valt å ikkje ta inn slike lovnader i denne innstillinga? Mi tolking er at dei ikkje har tenkt å gjere noko med denne ordninga sjølv om dei skulle få regjeringsmakt til hausten. Då fell mykje av den kritikken ein har utsett regjeringa for, til jorda.

Eg spør – og utfordrar – igjen: Kvifor er det slik at ein i den innstillinga vi her behandlar, samla i opposisjon ikkje kan forplikte seg til å leggje desse kraftverka, bygde i denne perioden, inn i overgangsordninga dersom ein kjem til makta til hausten?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:00:29]: Vi er nettopp ferdige med et par saker med historisk sus over seg – med Ivar Aasen og Gina Krog. For å si det slik, så er det er mye historie knyttet til også denne saken, som flere representanter har gjort godt rede for, bare at den gangen – som en tilleggsopplysning – i 2004, da løftene første gang kom, var det snakk om å få til et sertifikatmarked allerede i 2006. Da burde jo det første grepet blitt gjort, slik at vi hadde sikret det og unngått å komme i den klemma vi har kommet i her.

Men det historiske i denne saken er også at det er et historisk løftebrudd. Av og til viser vi til merknader fra opposisjonen her og fra de partiene der, men faktum er jo at det er et enstemmig storting som har lovt at disse småkraftverkene skal bli inkludert i overgangsordningen. Det er også det alvorlige i saken, noe som gjør at jeg og Kristelig Folkeparti synes at den er ekstra vanskelig, og derfor ønsker å gå noen ekstra runder for å kunne få gjort noe med det.

Vi har alle et felles mål om å øke produksjonen av fornybar energi. Det handler om klimautfordring, det handler om at vi ønsker å erstatte fossil energi med fornybar energi,

og småkraftverk kan bidra i den sammenheng. Det de også kan bidra med, som mange av oss er opptatt av, er jo nettopp at det kan være en tilleggsinntekt til gården, at det kan bidra til distriktsbosetting, at det kan bidra til å holde gårdene levedyktige. Nå ser en faktisk det motsatte. Nå ser en tilfeller der grunneiere har investert i småkraftverk fordi de ønsker en tilleggsinntekt til gården, de ønsker å overlate den til neste generasjon med en litt større forutsigbarhet, litt større trygghet, og så opplever de at på grunn av at de er unntatt overgangsordningen, ender de i stedet i minus. Og kanskje konsekvensen blir at både småkraftverk og gård går til grunne – og det var jo ikke dette som var meningen.

Til representanten Egeland, som langt på vei mener at det bare er omkamper, og at dette vil forsinke utbyggingen av fornybar energi: Jeg vil si det så sterkt at det er et moralsk ansvar for Stortinget å rette opp i dette. Jeg vil også erkjenne at dersom disse blir inkludert i overgangsordningen, vil det redusere den totale produksjonen av fornybar energi, men jeg mener at når vi har forpliktet oss på dette, må vi også følge det. Derfor har vi valgt å støtte dette forslaget gang på gang i Stortinget.

De som har valgt å bygge ut småkraftverk, har jo ikke bare gått glipp av grønne sertifikater, men de bygde ut i god tro – med løfte fra Stortinget – på en tid der det ble gjort mange investeringer. Hva hadde det å si? Jo, det betyr at kraftverkens kostnader ble betydelig større. Det er mange eksempler på at kraftverk som er bygd tidligere, kanskje hadde opp mot halvparten av investeringskostnadene fordi presset på utbyggingen ble så stort, og derfor ble kostnadene også større. Så ikke bare gikk de glipp av grønne sertifikater, men selve utbyggingen ble dyrere fordi de bygde ut i en tid da boomen kom. Den store feilen var jo selvsagt at en ikke valgte å inkludere disse kraftverkene i overgangsordningen, og den gangen tok vi vår kamp.

Men når representanten Sande fra Senterpartiet utfordrer så sterkt, vil jeg si: Ja, jeg erkjenner at det er vanskelig å få det til, men jeg opplever ikke at regjeringen har satt inn alt på å få det til, for å si det slik, og det er jo det vi signaliserer i denne saken. Vi har sagt det åpent og ærlig, iallfall fra Kristelig Folkepartis side – men vi opplever at resten av opposisjonen også har sagt det samme – at det blir utfordrende å få dette til. Men vi er villige til å gå noen nye runder, og vi ønsker å arbeide for det, og dersom det er mulig, skal iallfall det bli resultatet om det blir et regjeringsskifte.

Det betyr at jeg heller ikke vil stå her og si at dersom det blir ny regjering, så ordnes alt opp i, for det kan jeg ikke gjøre. Men jeg signaliserer en klar, tydelig vilje – som har vært Kristelig Folkepartis holdning hele veien – om at disse prosjektene skal inkluderes. Og dersom vi kommer i posisjon til å få gjort noe med det, så skal iallfall vi gjøre det vi kan, slik at denne uretten som er blitt begått mot disse grunneierne og eierne av kraftverkene, blir rettet opp i.

Statsråd Ola Borten Moe [13:05:08]: Det felles elsertifikatmarkedet med Sverige hadde oppstart 1. januar i fjor, og litt over ett år inn i samarbeidet er jeg glad for å kunne si at systemet, etter mitt skjønn, fungerer godt. Jeg mener at stabilitet og forutsigbarhet i ordningens ramme-

betingelser er viktig for å legge til rette for investeringsbeslutninger, slik at vi når målet som vi har satt oss.

Overgangsordningen innebærer at alle kraftverk med byggestart etter 7. september 2009, og vannkraftverk med byggestart etter 1. januar 2004 og installert effekt inntil 1 MW, har rett til å delta i det felles elsertifikatmarkedet.

I representantforslaget viser forslagsstillerne til debatter i Stortinget i 2003 og 2004 og tidlige drøftinger om innføring av en elsertifikatorordning. Disse drøftingene førte ikke fram, og dette er det viktig å ha med seg for ettertiden. Den ordningen som man lovet overgangsordningen i forhold til, ble det ingenting av, og før man kom videre med et nytt elsertifikatsystem, drøftet Stortinget sågar helt andre ordninger for å få fornybar energi inn og på plass.

Spørsmålet om en overgangsordning ble først tatt opp etter at overenskomsten om prinsippene for videre utvikling av et felles marked for elsertifikater var signert 7. september 2009, altså fem til seks år etter at denne debatten var oppe første gang. Bakgrunnen var at bransjen mente at utbyggingen ville blitt utsatt fram til elsertifikatmarkedet var på plass, eller til rammene var endelig avklart. Dette understreker i alle fall to ting: For det første hvor viktig det er med forutsigbarhet og klare og tydelige rammer. Jeg tror dette er et ansvar som alle i denne salen skal ta inn over seg, at man er tydelig i kommunikasjonen, at man er tydelig på hvilken historie det er som gjelder, og at folk ikke lar seg forlede til å gjøre investeringsbeslutninger som det ikke er grunnlag for.

Det avgjørende for regjeringen ved etableringen av overgangsordningen var at investeringsaktiviteten i kraftmarkedet ikke skulle stoppe opp. Det var det forståelse for fra svensk side. Det var på ingen måte opplagt at eksisterende kraftverk skulle inngå i overgangsordningen. Så det var en ny ordning, ikke den som var blitt diskutert i Stortinget i 2003–2004.

Inkludering av noen av vannkraftverkene tilbake til 2004, og valg av byggestart som kriterium, ble kunngjort på en presskonferanse i 2009 og er fullt ut reflektert i lov om elsertifikater som ble vedtatt av Stortinget i juni 2011.

Etter flere år med diskusjon om rammebetingelser for ordningen, mener jeg at det nå er viktig å bevare forutsigbarheten i systemet som er etablert. Ordningen skal sikre langsiktige og stabile rammevilkår for investorene, og markedet er ikke tjent med en vedvarende debatt om grunnleggende rammevilkår.

Senterpartiet ser på dette som en stor seier. Vi ser nå tidenes utbygging av fornybar kraft. I tillegg til ordningen med elsertifikater som gir oss nye 26,5 TWh, en fornybarandel på 67,5 pst., som er høyest i verden, har vi fått på plass en raskere konsesjonsbehandling, og vi ser nå stor aktivitet i næringen. Dette gir viktige – og mange steder avgjørende – bidrag til næringsutvikling i distriktene. Det er nå det skjer. Nå ser vi den fornybarutbyggingen over hele landet, vi ser investeringene i nett, vi ser investeringene i fjernvarmeanlegg. Nå skjer det mange har snakket om i mange år, og det er et resultat av villet politikk fra denne regjeringens side og av mange dyktige utbyggere.

Så er spørsmålet: Hva er da opposisjonens bidrag? Jo, i dag ser vi en samlet opposisjon som forsøker å skape yt-

terligere usikkerhet – uten å love noen ting substansielt. Tar man dette forslaget på alvor, så vil det etter mitt skjønn bety tre ting. For det første vil det bety stor subsidiering av allerede realisert vannkraft – ifølge Lødemel 1,9 TWh. For det andre vil det bety ny usikkerhet rundt ordningen: Det er klart at hvis 1,9 ny TWh skulle vært inne i den allerede eksisterende ordningen, ville dette redusert prisene, skapt usikkerhet rundt elsertifikatorordningen og gjort det vanskeligere å få på plass ny fornybar kraft. Og for det tredje er det slik at det er 26,4 TWh som er fasit, og dette vil redusere målsettingen ytterligere.

Så det en samlet opposisjon i dag foreslår, er både å skape usikkerhet rundt en ordning som er avgjørende viktig, og det er å redusere Norges ambisjonsnivå hva gjelder utbygging av fornybar energi.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Henning Skumsvoll (FrP) [13:10:33]: Representanter for regjeringen var svært kritiske til Fremskrittspartiet da vi for en tid siden foreslo å selge kraftaksjer på det åpne markedet. Det ble beskrevet som at vi ville selge arvesølvet ut av landet vårt. Nå opplever man at utenlandske investorer kjøper småkraftverk. Disse kraftverkene selges jo fordi økonomen er så dårlig, det uttaler iallfall de som har investert. Så mine spørsmål til statsråden blir derfor: Synes han et slikt salg er helt i orden? Og: Kan ikke salg av småkraftverk også betegnes som salg av arvesølvet vårt?

Statsråd Ola Borten Moe [13:11:26]: Først og fremst er både jeg, Senterpartiet og regjeringen glad for og stolt over at vi har klart å videreutvikle hjemfallsinstituttet på et slikt vis at norsk vannkraftproduksjon i sin vesentlighet vil bli beholdt på offentlige, norske hender. Det har vært et strukturelt viktig grep for denne regjeringen. Vi har kjempet dette gjennom, til dels etter motstand fra Fremskrittspartiet og de andre opposisjonspartiene. Nå ser det ut til at det er stabilitet og enighet omkring ordningen og konsolideringsmodellen. Det er jeg svært glad for.

Jeg sover godt om natta, selv om utenlandske selskap og eiere investerer i de kraftproduksjonsmulighetene som loven åpner for i Norge, enten det skulle være vindkraft, biokraft og fjernvarme eller småkraft-, mikro- og minikraftverk. Det vesentligste er at vi har klart å ta vare på hoveddelen av det norske arvesølvet for fremtiden.

Bjørn Lødemel (H) [13:12:43]: Eg synest det er synd at statsråden ikkje har oppfatta hovudessensen i mitt innlegg, at det vi ønskjer å gjere, er å rette opp grove løftebrot. I mitt innlegg var det også nemnt mange eksempel på det som vi meiner er grove løftebrot, som også småkraftutbyggjarane har oppfatta det som. Det er ikkje tvil om at det er mange kraftverk no som slit økonomisk, og som står i fare for å gå konkurs, som allereie er teknisk konkurs, og som viser til dei løfta som hadde komme før investeringane blei gjorde, slik at det å vri seg unna at det her er gitt lovnader, meiner eg er heilt feil.

Eg vil ta opp igjen det representanten Skumsvoll sa: Her ser vi konturane av at utanlandske interesser vil kjøpe

seg inn i norske småkraftverk. Dette er småkraftverk som gardbrukarar bygde for å skaffe inntekter til sine gardar. Kva meiner statsråden om at desse kraftverka kan gå over til utanlandsk eigarskap?

Statsråd Ola Borten Moe [13:13:48]: Jeg vil legge til det faktum at det opposisjonen og Høyre nå foreslår, er noe som vil føre til massivt lavere lønnsomhet for alle som produserer ny fornybar kraft i Norge, og som kanskje fører mange flere selskaper ut i et økonomisk utføre.

Jeg synes også man skal legge seg tungt på hjertet at dette er ordninger der det er viktig med forutsigbarhet og trygge rammer. Det bør denne historien vise svært godt. Da bør det påligge opposisjonen et ekstra tungt ansvar for ikke å legge ytterligere stein til denne byrden. Dette er et tema som gjentatte ganger er tatt opp, og som denne salen har behandlet flere ganger. Nå tas det opp på nytt, og uten å foreslå reelle endringer. Det man lover, er at man skal arbeide for å se på dette sammen med svenskene, men det er etter mitt skjønn ingen forpliktende formuleringer i det forslaget som foreligger fra Høyre og opposisjonen. Det er etter mitt skjønn valgflesk av verste sort, og det setter stabiliteten til en hel og viktig næring på spill.

Siri A. Meling (H) [13:15:02]: Statsråden understreket hvor viktig forutsigbarhet er for næringen. Det er vi i Høyre helt enig i. Mitt spørsmål til statsråden blir da: Hva med forutsigbarheten for de om lag 150 småkraftverkene som ikke kom med i ordningen, men som ble lovet det – betyr forutsigbarheten for denne gruppen ingenting for statsråden?

Statsråd Ola Borten Moe [13:15:27]: Selvsagt betyr forutsigbarhet veldig mye. Jeg er ydmyk i forhold til dem som mener at man har fattet investeringsbeslutninger på et grunnlag som ikke eksisterte. Det tror jeg er et ansvar som påhviler mange – i siste instans selvsagt også utbyggerne. Faktum er imidlertid at den ordningen det ble lovet overgangsordninger for, ble aldri realisert. Forhandlingene førte ikke fram. Denne salen diskuterte andre ordninger i mellomtiden. Så fikk vi løsningen med Sverige i 2009. Det jeg synes Høyre bør legge seg på hjertet, er i så fall hvordan dette – hvis tallene til Lødemel stemmer, om 1,9 nye TWh i sertifikatordningen – vil påvirke prisbildet på de grønne sertifikatene. Hvorfor vil man redusere utbyggingen av fornybar kraft med nesten 10 pst. til sammen i Norge og Sverige? Hvorfor ønsker man en lavere fornybarandel enn den man ellers ville ha fått? Og hvordan tror man at dette vil påvirke det bildet for dem som nå planlegger å bygge ut for fremtiden?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:16:38]: Jeg registrerer at dette er blitt til en slags spørretime med representanten Meling i stedet for en replikkveksling med statsråden, men det får være.

Mitt spørsmål er veldig enkelt. Jeg registrerer i statsrådens innlegg at han sier at overgangsordningen er en seier for Senterpartiet. Hva har han da å si til kanskje så mange

som 1 000 eiere av de 160–170 kraftverkene, hvorav halvparten sliter med økonomien?

Statsråd Ola Borten Moe [13:17:06]: Jeg sa at innføringen av de grønne sertifikatene var en stor seier for Senterpartiet. Det er fordi dette representerer tidenes fornybarsatsing og fornybarutbygging i Norge. Som jeg også sa i mitt innlegg: Dette skjer nå rundt omkring i landet som en konsekvens av elsertifikatorordningen, som en konsekvens av et system som produserer stadig flere konsesjoner. Ikke minst er det en konsekvens av at mange dyktige utbyggere og folk står på rundt omkring i landet for å realisere dette. Det er snakk om mange titalls milliarder i investeringer. Det krever forutsigbarhet og trygghet om rammene. Vi kan gi noe av den tryggheten, bl.a. ved å være stødig på hva det er som gjelder i forhold til elsertifikatene og hva som ikke gjelder. Det som her foreslås, vil skape massiv usikkerhet, og vil sannsynligvis være et bidrag til at vi ikke klarer å realisere de ambisiøse målene vi har satt oss. Det ønsker jeg ikke å bidra til. Det staten ikke kan forsikre noen noe om, er lønnsomheten i utbyggingen i kraftmarkedet – det er et privat ansvar.

Henning Skumsvoll (FrP) [13:18:26]: Fremskrittspartiet – og antakelig Høyre og Kristelig Folkeparti – mener at regjeringen burde gått i seg selv da de så den urettferdigheten. Jeg kunne nesten brukt en fjellvettregel og si: Det er ingen skam å snu. Man burde sett på hva som kan gjøres. Det er det opposisjonen vil. Vi vil se på muligheten for å rette opp en urettferdighet. Det er ikke moralen som styrer vedtakene i denne salen eller regjeringen, men er ikke statsråden enig i at det moralske svaret på dette bør være: La oss prøve å ordne opp, slik at de 150–170 anleggene som er bygd, også kommer med.

Statsråd Ola Borten Moe [13:19:12]: Det er ingen tvil om at Senterpartiet var en sterk pådriver for og svært glad da vi fikk innført ordningen med elsertifikat i lovs form i juni 2011. Fram til da var det mye fram og tilbake. Det ble ført forhandlinger med Sverige som ikke førte fram. Det var ulike andre støtteordninger som ble vurdert av regjeringen, og som også ble vurdert av denne salen – av Stortinget. Det var mange forhandlinger, og det var igjen spørsmål om overgangsordninger.

Jeg tror at det denne historien bør lære oss, er at stabilitet og forutsigbarhet er utrolig viktig, og at fram og tilbake er bidrag til det stikk motsatte. Det dette forslaget bidrar til, er å ta opp igjen spørsmål og kamper som er avklart for mange år siden, og skape ny usikkerhet om en ordning som er uhyre viktig for Norge og norske distrikt – og for å nå våre klima- og fornybar mål – uten å servere noen annen løsning enn at man skal se på dette i fellesskap med Sverige. Det er ikke god moral.

Presidenten: Tiden for replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Henning Skumsvoll (FrP) [13:20:42]: Representanten Sande sa at dette er omkamp. Ja, det er omkamp. Det er en viktig omkamp for dem dette angår.

Representanten Sande brukte på slutten av sitt innlegg angrep som det beste forsvar, for å forsvare Senterpartiet. Han sa at det finnes ingen felles forslag fra opposisjonen. Jo, det gjør det. I innstillingen står det hva vi skal gjøre. Vi kan ikke fatte et vedtak i opposisjonen i dag og si at dette gjennomfører vi med sikkerhet, men vi vil undersøke det, vi vil gå videre og se på det. Det er ikke, som statsråden sa, valgflesk. Dette er et forsøk på å løse opp en situasjon som vi synes har vært urettferdig helt fra vi fikk vite om overgangsordningen. Dette skal vi prøve å gjøre, hvorvidt vi greier det, vil tiden vise.

Siri A. Meling (H) [13:21:57]: Under regjeringen Bondevik II skjøt utbygging av småkraftverk fart. Det skyldtes grep som ble tatt bl.a. for å forenkle konsesjonssystemet. Tidligere var det sånn at om det var et Altkraftverk eller et småkraftverk, var det underlagt samme krav til konsesjons søknad osv. Dette gjorde Bondevik II-regjeringen noe med, og vi fikk fart på småkraftutbyggingen.

Bakgrunnen for at det var viktig å få fart på småkraftutbyggingen, var todelt. Det ene var at vi trengte å få opp produksjonen av energi i Norge. På den tiden var ikke Norge selvforsynt med energi eller elektrisitet i et normalår. Det andre hovedargumentet var dette med å gi grunneiere og bønder i distriktene flere ben å stå på gjennom å kunne utnytte småkraft. Da diskusjonen om et grønt sertifikatmarked begynte, var det viktig at denne gode utviklingen innen bygging av småkraftverk ikke skulle stanse opp. Derfor ble disse løftene om en overgangsordning gitt, for at investeringene ikke skulle stanse opp. I tillit til hva et enstemmig storting, på tvers av alle partier, signaliserte, valgte en del investorer i denne perioden å bygge småkraftverk, som nå ikke er omfattet av dette elsertifikatmarkedet.

Representanten Sande finner det oppsiktsvekkende at opposisjonen ikke klarer å samle seg om et konkret forslag. Vi har respekt for kompleksiteten i dette markedet. Vi har respekt for at dette er en avtale Norge har inngått med et annet land. Vi har respekt for at det kanskje ikke er mulig å reversere det regjeringen valgte å gjøre da de vedtok, eller la frem, elsertifikatordningen. Men det vi sier, er at vi ønsker et hederlig forsøk på å få det til. For oss handler dette om anstendighet vedrørende løfter som er gitt fra et samlet storting, til bønder og grunneiere rundt omkring i hele Norge. Derfor ønsker en samlet opposisjon å se på mulighetene for å kunne klare å få denne gruppen med i en overgangsordning. Dette er ikke noe vi kan gjøre fra et opposisjonsståsted. Vi trenger å komme inn i regjeringskontorene for å se hvordan dette praktisk kan la seg gjøre.

Jeg synes det grenser til arroganse når representanten Sande og statsråden kritiserer opposisjonen for å ta det de kaller for en omkamp. For oss handler dette rett og slett om anstendighet.

Oskar J. Grimstad (FrP) [13:25:08]: Det er eit faktum at i perioden mellom 1. januar 2004 og 7. september 2009 blei det bygd eit stort tal små-, mini- og mikrokraft-

verk i Noreg, basert på dei lovnadane som senterpartistatsrådar gav. I heile denne perioden har vi hatt senterpartistatsrådar som har hatt ansvaret for denne sektoren, og det har ikkje vore gjort eit einaste forsøk på å rette opp dette som har vore ein lovnad. Alle desse utbyggjarane oppfatta det som ein lovnad. Alle som sit i opposisjonen, oppfatta det som ein lovnad.

Det utgjer ein årsproduksjon på 1,9 TWh med rein, fornybar kraft, noko som i denne salen møter ovasjonar frå bl.a. SV når det er snakk om å få det ut i Nordsjøen. Det er også med på å gjere at vi kan nå klimamåla våre.

Når vi høyrer forskjellen på inntekta, skal ein uansett bransje drive veldig godt når det å ha sertifikat eller ikkje utgjer ein differanse på 80 pst. Etter mi oppfatning burde det «trigge» kven som helst, spesielt når ein seier sjølv at ein er audmjuk når det gjeld konsekvensane av dette, og ikkje å gå inn i denne problemstillinga og forsøke å skape litt meir rettferd. Ein har sett at desse grunneigarane og dei som sit på gardar, er i ferd med å kunne miste dei, fordi dei trudde på den regjeringa og den statsråden som sa at ein skulle finne ein måte å gjere det lønnsamt på, og stolte på at dette ville kome på plass. Men dei leid urett. Det blei gitt eit løfte som kunne vore mogleg å få til viss ein gjekk i dialog med svenskane. Eg opplever at det er mogleg å gå i ein dialog med svenskane og prøve å rette opp igjen denne uretten som har vore gjort. Men det er rett og slett ikkje politisk vilje til det, og det synest eg smakar dårleg.

Då statsråden sa at ein drøfta andre regime for å oppnå ønskt nybygging, gav han med det også eit signal om at viss ein ikkje får til sertifikatordninga, skal ein i alle fall sjå på andre alternativ. Det har ein altså ikkje gjort. Det er òg ei kjent sak at det i ei rekkje næringar gjennom åra er initiert ulike tiltak både for å gjere dei konkurransedyktige og for å unngå konkursar. Spørsmålet er berre: Korfor vil ikkje ein rette opp denne uretten? Desse som i dag produserer 1,9 TWh, er med på å hjelpe oss og nå dei klimamåla som ein er så veldig opptatt av. Korfor vel ein å oversjå desse? Er det fordi prosjekta er ferdigstilte, og at ein får den straumen eller energien frå dei uansett?

Erling Sande (Sp) [13:28:18]: Først: «Omkamp» var ikkje mitt ord, sjølv om eg har blitt tillagt det fleire gonger her.

Så skjønner eg at mitt enkle spørsmål altså har påkalla tre innlegg i denne debatten. Kva var spørsmålet? Jo, det var ganske enkelt: Kvifor er det sånn at i ei innstilling på mange sider som det har vore jobba med over fleire veker, har opposisjonen funne plass til ein masse kritikk av regjeringa – som vi kan diskutere innhaldet i – men ikkje på eitt punkt har ein samla seg om å love dei aktørane som ein endåtil har invitert fleire av til denne salen i dag, å leggje desse kraftverka inn i ei overgangsordning, viss ein kjem til makta. «Anstendighet» nemner representanten Meling. Vel, anstendighet er at kritikken heng i hop med eit forslag om ein alternativ kurs, eit alternativt forslag. Viss ein ikkje har det, inneber det ikkje etter mitt syn den anstendigeita som representanten Meling viser til.

Statsråd Ola Borten Moe [13:29:38]: Først er det en saksopplysning: Det dreier seg om det faktum at alle kraftverk med en installert effekt på inntil 1 MW er med i overgangsordningen – sånn at det ikke skal herske noen tvil om det. Det kunne det være grunnlag for tidligere her.

Så tok jeg ordet fordi man sier at dette er et spørsmål om anstendighet, samtidig som man også påstår at man har respekt for kompleksiteten, og at det kanskje ikke er mulig å reversere beslutninger som allerede er tatt. Jeg ser at dette er en debatt som i stor grad dreier seg om en historiebeskrivelse og en historieforståelse. Det som er uomtvistelige faktum, er at den ordningen man først tok initiativ til med Sverige, som man først lovet overgangsordninger for når det gjelder Sverige, ikke ble noe av. Forhandlingene ble avsluttet, de førte ikke fram fordi man ikke ble enige landene imellom. Det har regjeringen fått mye kritikk for. Så diskuterte vi andre ting. Det ble også diskutert andre incitamentsordninger i denne salen, og så lyktes det oss å oppnå enighet i neste omgang igjen med Sverige om et felles sertifikatmarked for å få inn mye ny fornybar kraft. Dette var en stor seier for oss. I den forbindelse ble overgangsordningene fastsatt.

Mitt anliggende her og nå er at man kan ha ulike oppfatninger om historien, hva som skjedde, hvem som er lovet hva, men det jeg mener er et ansvar som påligger oss alle, er også å kikke framover. Det opposisjonen er nødt til å finne seg i, er at noen stiller spørsmålet: Hva vil konsekvensen være av at et sånt forslag nå eventuelt blir vedtatt? Hvorfor vil man redusere de norske og svenske fornybarforpliktelsene med nesten 2 TWh? Er det sånn at vi trenger mindre fornybar kraft i framtiden enn det vi hadde trodd til nå? Hvorfor er det sånn at alle dem som nå søker om utbygging av småkraftverk, minikraftverk, mikrokraftverk og vindkraftverk, skal få en ytterligere usikkerhet knyttet til at sertifikatprisen blir presset enda mer ned? Hvorfor er det sånn at man heller ikke nå skal være sikker på hvilke rammevilkår det er som gjelder i det norsk-svenske sertifikatmarkedet, men at vi tvert imot har en opposisjon som vil sette hele systemet i spill for en næring som skal investere for mange titalls milliarder framover i tid?

Nei, jeg tror bare rett og slett at her har man satt plate-spillere på «repeat» og gjentatt en gammel slager. Den slageren tror jeg ikke kommer til å nå spesielt langt opp på listene, rett og slett fordi avgjørelsene er tatt, kompleksiteten er stor. Dette er avveininger som er gjort ferdige, og nå tror jeg det er veldig, veldig viktig at vi skaper forutsigbarhet rundt dette, ikke minst for utbyggernes skyld og for landet sin del.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Bjørn Lødemel (H) [13:33:05]: Representantane Ropstad og Siri Meling har gjeve ei god grunngjeving for kvifor dei fire ikkje-sosialistiske partia har fremja eit fellesforslag og kva som er vår intensjon når det gjeld det etter 2013.

Elles har det vore mykje snakk om anstendigheit og historie i denne saka. Senterpartiet har sete med statsrå-

den samanhengande sidan 2005, og eg kan forstå at både Erling Sande og statsråden har behov for å forsvare seg, og at angrep er det beste forsvar.

Eg vil referere ein e-post som kom frå Guri Størvold, statssekretær i Olje- og energidepartementet, den 3. mars 2008. Det gjaldt overgangsordninga for grøne sertifikat:

«Gode partikolleaga. Du kan ta det helt med ro. Det som er sagt fra tidligere statsråder og i stortingsmelding nr. 11 om at anlegg satt i drift etter 1.1.2004 skal kunne komme inn i ordningen med grønne sertifikat hvis de ellers tilfredsstillter kravene, står fast. Det er vårt krysstallklare standpunkt når vi går inn i forhandlinger med Sverige om et felles marked for grønne sertifikat. Det er heller ingen signaler fra svensk hold så langt om at det skal by på problemer. Dette har jeg også formidlet til Småkraftforeningen i dag, 3. mars.

Vi har stor tro på at vi skal kunne bli enig med sven-skene om et felles marked for grønne sertifikat. Vi er opptatt av forutsigbare og gode rammevilkår for utbygging av fornybar energi. Hvis vi skal nå våre klimamål må vi ha en sterk satsing på fornybar energi framover. Småkraft er en helt sentral del av denne satsingen. Småkraft er også en viktig del av vår strategi for å bygge opp en ny, framtidsretta energibransje i distrikts-Norge.

Håper dette var oppklarende. Og at du nå kan kjenne deg trygg på at partiet ditt fortsatt er til å stole på.»

Det var overgangsordninga for grøne sertifikat. Det var mars 2008. Eg meiner faktisk at Senterpartiet burde beklage overfor dei småkraftutbyggjarane som bygde og som trudde på dette, at dei faktisk har blitt lurt. Det har ført til det vi ser i dag: Fleire småkraftverk står i fare for å gå konkurs, fleire må kanskje selje aksjane sine for å berge garden sin, og alt det er det Senterpartiet som har hatt ansvaret for. Eg meiner statsråden faktisk burde bruke denne anledninga og beklage det som har skjedd i denne saka.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:35:40]: Representanten Lødemel sa egentlig det som trengte å bli sagt, men jeg vil bare knytte en liten kommentar til det. Det er ganske enkelt det at det jo er interessant å se at det har vært kraftverk – riktignok under 1 MW – som er blitt inkludert fra 2004 dersom dette er to helt forskjellige ordninger. Vi har alle – iallfall i opposisjonen – vært av den forståelsen at dette har vært den samme ordningen som er blitt utsatt, og som en igjen klarte å få en avtale om.

Fra Kristelig Folkepartis side er vi tydelige på at det i hvert fall er vår opplevelse av historien, og vi har vårt ansvar knyttet til de ting Stortinget har gjort for. Vi vet veldig godt at iallfall forståelsen av Stortingets vedtak, merknader og uttalelser blant dem som har valgt å bygge ut, har vært en helt annen enn den posisjonen i dag presenterer.

Jeg synes også at det forslaget vi har utarbeidet, er godt. Det er det vi som er i opposisjonen, kan gjøre. Vi kan ikke legge fram tydeligere presiseringer her i dag. Vi viser iallfall viljen vår, og vi er også tydelige på at nei, vi kan heller ikke garantere noe, for det er vi ikke i posisjon til, men vi skal gjøre det vi kan for å prøve å rette det opp.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [13:36:56]

Interpellasjon fra representanten Kjell Ingolf Ropstad til olje- og energiministeren:

«Grønne sertifikater skal bidra til 26,4 TWh ny fornybar energi i Norden innen 2020. Ordningen innebærer at staten griper inn på produsentsiden og pålegger forbrukerne å finansiere nye investeringer. Hensikten er å redusere utslipp av klimagasser, og innfri Norges forpliktelser i fornybardirektivet. Dette forutsetter konvertering fra fossil til fornybar energibruk og bygging av flere mellomlandsforbindelser. Årlig brukes det nærmere 180 TWh fossil energi til transport, industri og fyring i Norge. Statsråden har signalisert at forbrukssiden skal overlates til markedet, og vil ikke mene noe om hva kraften skal brukes til. Konsekvensen er at vi styrer mot et betydelig kraftoverskudd, lavere kraftpriser og redusert løfteevne for investeringer i kraftbransjen.

Hva vil statsråden foreta seg for å sikre at kraften blir tatt i bruk til å erstatte fossil energi i Norge og Europa?»

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:38:20]: Forrige helg ble det satt en ny og skremmende klimarekord på Hawaii. For første gang ble konsentrasjonen av CO₂ i atmosfæren målt til over 400 p.p.m. Det er skremmende fordi vi nærmer oss grensen for 2-gradersmålet. FNs klimapanel har slått fast at konsentrasjonen av klimagasser må stabiliseres godt under 500 p.p.m. dersom oppvarmingen av klimaet skal begrenses til to grader. Da må utslippene av klimagasser snart begynne å gå ned og ikke øke som i dag.

Verden preges stadig mer av at klimaet er i endring. Klimaendringene er globale, og det trengs derfor både nasjonal innsats og internasjonalt samarbeid for å stoppe dem. Lekkasjer som har kommet fra FNs klimapanels arbeid med neste klimarapport, tyder på at klimakrisen er mer alvorlig enn tidligere antatt: Konsekvensene blir større, vi har dårligere tid, samtidig som de store kuttene i klimagassutslipp uteblir.

Det er stor politisk enighet om Norges internasjonale engasjement for en global klimaavtale. Temaet for denne interpellasjonen er hva Norge bør gjøre her hjemme.

Energibruk er en sentral del av klimaproblemet – også i Norge. To tredjedeler av klimagassutslippene våre er knyttet til bruk av energi. Klimautfordringen kan bare løses via en omstilling av energisystemet. Vi må basere oss på utslippsfrie energibærere. Skal vi nå klimamålene, må framtidig energibruk være utslippsfri. Vi har en stor jobb å gjøre med å konvertere fra fossil til utslippsfri energibruk. De fleste vil være enig i at fornybar energi er nøkkelen til et utslippsfritt samfunn i 2050.

Da Stortinget vedtok elsertifikatloven, var en av grunnene at økt fornybarproduksjon skulle bidra til å redusere klimagassutslipp og innfri Norges forpliktelser i fornybardirektivet. Det er et sterkt virkemiddel å lovregulere et marked på den måten elsertifikatloven gjør, men et enstemmig storting mente at dette var nødvendig for å sikre investeringer i ny fornybar energi.

Elsertifikatmarkedet virker slik at sluttbrukerne får plikt til å kjøpe sertifikater tilsvarende en andel av sitt

elektrisitetsforbruk. Tilbudssiden sikres ved at produksjonen som oppfyller gitte krav, får rett til å motta sertifikater som kan selges i markedet. For at en gitt investering skal lønne seg, må den forventede sertifikatprisen minst være lik differansen mellom de totale kostnadene per MWh som bygges ut og den forventede kraftprisen.

Det norsk-svenske elsertifikatmarkedet vil gi 26,4 TWh ny fornybar kraft i Norge og Sverige. Elsertifikatmarkedet ble etablert for å bedre forsyningssikkerheten og øke produksjonen av fornybar energi, slik at vi bl.a. kan få til den energiomlegging klimautfordringen krever. Det store spørsmålet blir da hvordan vi kan sikre at kraften tas i bruk til å erstatte fossil energi i Norge og Europa. Skal den nye kraften ha en klimaeffekt, må den erstatte fossil energibruk, ikke bare resultere i sløsing. For Kristelig Folkeparti har det aldri vært noe mål at elsertifikatordningen skal bidra til at flere får råd til oppvarming og varmekabler i oppkjørselen til hytta.

Elsertifikatmarkedet er en suksess. Det er skapt et tilbud og en etterspørsel av sertifikater og disse omsettes i markedet. Siden det norsk-svenske markedet ble opprettet, har over 3,2 TWh sertifikatberettiget ny fornybar kraft blitt satt i produksjon – markedet leverer. Temaet for denne interpellasjonen er hvordan vi tar denne kraften i bruk. Suksesskriteriet som ordningen bør måles på, er om vi evner å utnytte de fornybare ressursene til å kutte utslipp og erstatte fossil energibruk.

Elsertifikatmarkedet, sammen med utbygging av finsk kjernekraft, peker i retning av at det blir et stort nordisk kraftoverskudd fram mot 2020. Dette er ikke et problem, det er en gylden mulighet. Det innebærer at vi har den kraften som trengs for å gjennomføre en rekke konverterings tiltak til en relativt sett billig penge. Vi kjenner de fossile utslippene og vi har kraften – da er det bare å begynne konverteringen, eller?

Jeg har hele tiden trodd at dette var poenget med elsertifikatene, å bidra til mer bærekraftig energibruk og lavere klimagassutslipp. Paradokset vi nå står overfor, er at regjeringen ikke er tydelig på hva den nye kraften skal brukes til. Det er nærmest så jeg får inntrykk av at statsråden fornekter behovet for nye grep og fornekter at vi går mot et kraftoverskudd.

Statsråden har så langt vært klar på at det ikke er hans oppgave å bestemme bruken av kraften, det skal overlates til markedet. Det er en lite visjonær holdning. Når politikere griper inn i markedet og pålegger forbrukerne å betale for økt produksjon av fornybar energi, bør det også følge en plan for hva kraften skal brukes til. Hvis ikke risikerer vi at forbrukerbetalte subsidier bare fører til fallende priser og økt sløsing.

Det er et paradoks at Norge kanskje blir det eneste landet i verden som får for mye fornybar energi. Sverige har 50–70 TWh med kjernekraft som kan fases ut. De får ikke for mye fornybar energi, de får for mye kjernekraft. Norge bruker i dag 180 TWh med fossil energi og 140 TWh med fornybar. Det er den fossile energibruken vi må angripe. Det vi ikke greier å konvertere, må vi eksportere.

Jeg kan komme på mange områder der den fornybare energien kan tas i bruk. Investeringene i olje- og gass-

virksomheten overstiger 200 mrd. kr i 2013 og de ventes å øke i årene som kommer. Nye utbygginger kommer på løpende bånd i Nordsjøen – som de to PUD-ene vi behandlet i dag – i Norskehavet og i Barentshavet. På Utsirahøyden ser det ut til å gå mot elektrifisering av installasjonene, men statsråden vil ikke garantere at det blir noe av. I Norskehavet ser det dårlig ut etter at regjeringen har gitt grønt lys for utbygging av Aasta Hansteen med gassturbiner som kraftløsning. Når det gjelder Barentshavet, er det merkelig stille. Skrugard/Havis skal stå ferdig i 2018, samtidig med Sverdrup-feltet, men det sies lite eller ingenting fra regjeringen om hvorvidt det blir kraft fra land eller gassturbiner på Skrugard. Med mindre regjeringen nå stiller tydelige krav og sørger for nødvendig infrastruktur, brenner det et blått lys for elektrifisering i Barentshavet. Kristelig Folkeparti mener hovedregelen bør være at alle nye installasjoner på norsk sokkel skal baseres på utslippsfri kraft fra land. Gassturbiner må være unntaket. Men dette skjer ikke av seg selv – det krever politiske grep. Elektrifisering av sokkelen kan ta unna 8 TWh fornybar energi.

På samme måte kan den fornybare kraften tas i bruk i transportsektoren. Mer elektrifisering av bilparken krever endringer i bilavgiftene og økt satsing på utbygging av laeinfrastruktur. Flere jernbanestrekninger som i dag kjører dieseltog, kan elektrifiseres. Det gjelder Trønderbanen, Meråkerbanen, Nordlandsbanen og Rørosbanen. Det skjer ikke av seg selv – det krever politiske grep.

Det er også mulig å se for seg at mer fornybar kraft kan brukes til økt industriproduksjon, f.eks. aluminium på Karmøy eller annen kraftkrevende produksjon andre steder i landet. Det krever i tilfelle politiske grep.

Stortinget har i klimaforliket vedtatt å fase ut oljefyring til oppvarming innen 2020. Oljen må erstattes med fornybar energi, men regjeringen ønsker ikke at denne energien skal være elektrisitet – tvert imot. Regjeringen fortsetter å gi støtte gjennom Enova til å erstatte elektrisk oppvarming med annen fornybar oppvarming. Innenfor energimerkeordningen er det slik at direkte bruk av elektrisitet til oppvarming likestilles med fossilt brensel – begge gir rød karakter. Her må det endring til – det krever politiske grep.

Norge bør også støtte opp om fornybarsatsingen i Europa gjennom å bygge samfunnsøkonomisk lønnsomme strømkabler til kontinentet. Kristelig Folkeparti er glad for at Statnett i forrige uke sendte konsesjonssøknad for to nye kabler til Tyskland og Storbritannia. Stortinget forutsatte en styrking av mellomlandsforbindelser da elsertifikatloven ble vedtatt for to år siden. Disse kablene er viktige for å sikre forsyningssikkerheten, nå offensive klimamål og bidra til grønn verdiskaping. Det er derfor viktig at framdriftsplanen i disse prosjektene opprettholdes. I tillegg bør også andre aktører enn Statnett slippe til når det gjelder utvikling og eierskap av mellomlandsforbindelser.

Nå har jeg sagt mye om hva Kristelig Folkeparti vil. Jeg er usikker på om statsråden vil det samme. Mitt spørsmål er derfor som følger: Hva vil statsråden foreta seg for å sikre at økt kraftproduksjon som følge av grønne sertifikater blir tatt i bruk til å erstatte fossil energi i Norge og Europa?

Statsråd Ola Borten Moe [13:48:12]: Dette er et tema som jeg og representanten Ropstad så vidt har vært gjennom tidligere i diverse replikkordskifter, og nå kommer interpellasjonen i Stortinget. Jeg har tidligere vært litt usikker på hvor representanten Ropstad har villet hen med problemstillingen sin, og jeg må ærlig talt innrømme at usikkerheten fremdeles er til stede, selv etter 10 minutter med innlegg fra representanten.

For å ta det fra starten: Hvis man er interessert i og opptatt av hva denne kraften skal gå til, vil jeg anbefale at man kikker på klimaforliket. Der beskrives det i detalj og fra sektor til sektor hvordan man skal legge om energibruken i Norge fra fossil energibruk til fornybar energibruk. Så er det slik at i denne sammenhengen har Norge svært lite å skjennes over, tvert imot. Vi har per dato en fornybarandel på vel 62, og vi skal opp til 67,5. Det er den høyeste i Europa, og jeg tør våge å si den høyeste fornybarandelen i verden blant land som har en velfungerende energiforsyning og en velfungerende økonomi. Det betyr at vi gjennom historien og gjennom den siste tiden klarer å elektrifisere og gjøre deler av vår økonomi og vårt samfunnsliv mer fornybart og mer miljøvennlig, på tross av at vi vokser og på tross av at vi blir stadig flere. Det gjør vi gjennom å øke effektiviteten, vi gjør det gjennom å øke tilbudet og utbudet av fornybar energi, og vi gjør det gjennom å ha spesifikke program knyttet til utfasing av fossile energibærere.

Det ble trukket fram mange eksempler. Jeg mener at regjeringen har gode svar på alle de eksemplene som ble trukket fram, og mange av dem er sågar behandlet i Stortinget som en del av den enigheten som bl.a. har vært rundt norsk klimapolitikk. Der står det bl.a. at vi ønsker elektrifisering av norsk kontinentalsokkel, men det forutsetter at det er samfunnsøkonomisk lønnsomt. For å bidra til å gjøre det samfunnsøkonomisk lønnsomt har denne regjeringen økt CO₂-avgiften. Hvis det er slik at Kristelig Folkeparti nå, etter behandlingen av klimaforliket, har kommet på nye, andre tanker og ønsker å foreslå at man skal elektrifisere hele norsk sokkel, uten tanke på kostnader, uten tanke på hva som er teknisk mulig, og uten tanke på om det er tilgjengelig strøm på land, får man heller foreslå det. Men da bør man si det.

Jeg må ta et lite forbehold, men jeg tror det er slik at halvparten av alle elbiler som selges i Europa, selges i Norge. Det må – om ikke annet – i alle fall være en indikasjon på at vårt avgiftssystem på bil gir incentiver til at man skal kjøpe seg elbil. Så det skjer.

Vi har betydelige ordninger for å få på plass ny industri knyttet til energieffektiviseringsordninger, og nå ser vi at dette begynner å virke.

Det vi ikke har – og det mener jeg veldig sterkt at vi heller ikke skal ha – er forpliktende planer eller prognoser om hva vi som storting og som regjering går inn og definerer hva man skal bruke energien til i framtiden. Jeg synes vi skal ha generelle mål knyttet til at vi skal få bort bruken av fossil energi og energibærere så fort som overhodet mulig, men at vi skal vedta at det skal bygges et aluminiumsverk her eller et jernverk der for å ta en viss del av strømmarkedet, vel, det tilhører en annen tid, og det til-

hører en annen geografi enn den vestlige åpne markedsøkonomien som Norge er en del av nå. Men det vil selvsagt være slik at et økt utbud av fornybar energi, kombinert med en aktiv politikk, gjerne på skatte- og avgiftssiden, for å gjøre fossil energibruk mindre lønnsom, vil føre til at samfunnet hver eneste dag, hver eneste uke, hver eneste måned, hvert eneste år erstatter fossil energibruk med fornybar energibruk.

Representanten Ropstad er bekymret for et stort kraftoverskudd. Jeg er enig i at hvis vi lykkes, vil vi i alle fall ha et kraftsystem som er i god balanse. Det hører også med til historien at for to år siden, da jeg tok over som olje- og energiminister, handlet debatten i denne salen om hva vi skulle gjøre med de store kraftunderskuddene. Da hadde vi vårknipe, vi hadde høye strømpriser, og bildet var veldig annerledes enn det er i dag – etter to år som har vært forholdsvis milde og med mye nedbør. Det påligger i alle fall meg et ganske tungt ansvar for å være med og sørge for en energiforsyning som er robust og stabil, og som er til å stole på, selv om man har et kaldt år, og selv om man har et tørt år. I tillegg blir vi, fram mot midten av neste tiår, en million flere nordmenn. Jeg er ganske sikker på at alle disse vil ha både lys og varme. En skal heller ikke se bort fra at noen av dem kommer til å bruke betydelige mengder strøm. I tillegg bygger vi nå flere utenlandsforbindelser, utenlandskabler, enn vi har gjort noen gang tidligere i historien, for å sørge for økt utvekslingskapasitet, vår mulighet til å selge i overskuddssituasjoner, økt forsyningsikkerhet og mulighet til å importere i underskuddssituasjoner.

Kort oppsummert: Vi har en energipolitikk som henger nøye sammen med skattepolitikken, med næringspolitikken, med avgiftspolitikken og med den generelle samfunnsutviklingen. Det er en politikk som virker, både fordi vi får inn mer fornybar, og fordi vi øker fornybarandelen. Jeg er i det hele tatt veldig spørrende til problemstillingen, i alle fall hvis jeg har forstått det rett, nemlig at vi som regjering skal ha detaljerte planer og målsettinger knyttet til hva det er vi skal bruke hver enkelt kilowattime til framover.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:54:30]: Jeg må vel innrømme at jeg synes dette var et litt overraskende svar. Jeg hadde håpet på en litt mer imøtekommende statsråd, som var villig til å diskutere utfordringene. Men jeg kan igjen prøve å presisere hva som var mitt anliggende med interpellasjonen.

Først må jeg bare presisere at jeg ser på kraftoverskudd som en mulighet, absolutt ikke som en fare. Men jeg tror også at det ikke er noe som kommer av seg selv når det gjelder omlegging fra fossil til fornybar energi. Derfor savner jeg større ambisjoner her. Statsråden nevner elektrifisering av norsk sokkel. Først vil jeg bare presisere at jeg sier ikke at det skal elektrifiseres uansett, men jeg ønsker å snu det, slik at en i utgangspunktet skal elektrifisere, og så skal det heller dokumenteres at det er gode grunner for ikke å gjøre det. Det vet jeg at det er eksempler på. Men i dag slipper en for lett unna den tydelige dokumentasjonen for – eller utredningen av – muligheten for elektrifisering.

Jeg kan også ta eksemplet om Utsirahøyden, som vi diskuterte tidligere i dag. Det er gjort enorme investeringer på Gina Krog og på Edvard Grieg, der en kunne få til elektrifisering på forhånd – bare fordi statsråden ikke er villig til å garantere at det skal komme. Han har sagt det tydelig. Hadde regjeringen vært tydelig på at det skulle komme, hadde vi sluppet de investeringene, I tillegg kunne en, som jeg var inne på i mitt innlegg tidligere i dag, redusert allerede eksisterende CO₂-utslipp gjennom f.eks. kabel til Gudrun.

Når det gjelder det andre eksemplet som jeg nevnte i stad, Skrugard/Havis, er det ikke sikkert det er mulig å elektrifisere, men skal det være en mulighet til å ta i bruk kraft der, må infrastruktur på plass i dag. Men jeg opplever ikke at det er ambisjoner der. Skal det skje noe, må en også vise politisk vilje og vise at det er en retning en ønsker for å ta i bruk kraften.

Så opplever jeg at når det gjelder investering i fornybar energi, er i alle fall bransjen mye mer spørrende enn det statsråden er til om det fungerer. Hvis det hadde vært en forutsigbar trygghet på pris, nemlig at kraften blir tatt i bruk, tror jeg det hadde blitt flere investeringer her enn f.eks. i Sverige. Min opplevelse er at en griper inn i markedet på tilbudssiden, altså reguleringer, avgifter, belønninger, subsidier, men når en gjør det, må en på den andre siden gå inn og si at det i alle fall må være dyrere å bruke fossil energi enn fornybar.

Når det gjelder eksemplet mitt med oljefyr, utfasing der, må det i alle fall være mulig å bruke elektrisitet som oppvarming, dersom det kan erstatte fossil energi. Jeg ser i alle fall ikke på det som noe rødmerket, noe fiendtlig.

Så kanskje det bunner litt i at jeg skulle ønske det kom en energimelding, for gjennom den kan en legge tydelige signaler, føringer, på hva en ønsker. Men generelt handler det om at skal en klare å få konvertert fra fossil til fornybar, må en også vise hvor det skal skje, og vise markedet at en har en plan for det.

Statsråd Ola Borten Moe [13:57:44]: Det er mulig at mange av disse spørsmålene kunne vært drøftet i en energimelding. Jeg mener veldig sterkt at det ikke er behov for en slik energimelding, rett og slett fordi denne sal og denne regjering har gitt veldig tydelige svar på alle de spørsmålene som representanten Ropstad tar opp. Til alt overmål har både representanten Ropstad og hans eget parti vært enig i de svarene som har vært gitt, og har vært med på de vedtakene som har blitt fattet.

Meg bekjent har ikke Kristelig Folkeparti og representanten Ropstad tenkt å gå imot verken Gina Krog, Ivar Aasen eller Aasta Hansteen, selv om man åpenbart har helt andre forslag og helt andre intensjoner knyttet til hvordan man skal sikre energiforsyningen.

Når det gjelder elektrifisering, er det veldig klare ambisjoner fra regjeringens side, og jeg tror vi kommer til å få til en god del, ikke minst på Utsirahøyden. Men det er også slik at bransjen, ikke minst denne bransjen, er nødt til å ha klare og tydelige regler for hva det er som gjelder, og hvilke forutsetninger det er som ligger til grunn for de løsningene som skal velges. Det er samfunnsøkonomiske be-

traktninger, kapasitet på land og tilgjengelighet av energi, og at de tekniske løsningene er på plass tidsnok.

Bare for å ta en kort kommentar til det siste: Det ble sagt at det ikke var ambisjoner knyttet til energiforsyning i nord. Det opplever jeg er en påstand som i alle fall må bero på at man ikke har sjekket opp de faktiske forhold. Det bygges i år ut 420 kV – jeg håper på å kunne gi konsesjon til 420 kV – gjennom Troms og helt opp til Finnmark og Skaidi i løpet av ganske kort tid. Det vil være en av de største investeringene som Statnett noensinne har foretatt i Fastlands-Norge. Men jeg antar, ut fra spørsmålsstillingen, at en konsesjon der i alle fall kan påregne å få Kristelig Folkepartis støtte, rett og slett fordi det betyr framføring av elektrisitet, gode rammevilkår og forsyningssikkerhet også for vår nordligste landsdel.

Kort oppsummert: Det er summen av de vedtak og forslag som regjeringen legger fram gjennom budsjett, klimamelding og ulike virkemiddel, som gjør at vi har Europas høyeste fornybarandel. Men vi sikter høyere – vi skal få verdens høyeste fornybarandel. Representanten sa at det ikke er noe som kommer av seg selv. Det er jeg helt enig i. Denne andelen er et resultat av villet politikk. Det er rett og slett slik at de tingene som representanten Ropstad etterlyser, skjer hver eneste dag i regjeringskontorene, i denne salen og rundt forbi i hele Norges land.

Bendiks H. Arnesen (A) [14:00:59]: Interpellanten tar opp et meget viktig tema. Dersom vi som globalt samfunn skal nå våre klimamålsettinger, er det helt sentralt å erstatte mer fossil energiproduksjon med produksjon av fornybar energi og å endre forbruket slik at vi bruker fornybar energi i stedet for fossil energi. Norge har i dag en høy andel fornybar energi, og vi har satt oss ambisiøse mål for å øke andelen fornybar energi enda mer fram til 2020. Norge har det høyeste målet om andel fornybar energi innen 2020 under fornybardirektivet, slik også statsråden var inne på. Økt produksjon av elektrisitet fra fornybare energikilder gir nye grønne arbeidsplasser. Det sikrer eksisterende arbeidsplasser gjennom at tilgangen på kraft øker. Det er selvfølgelig bra for klimaet.

Det er når vi erstatter bruk av fossil energi med bruk av ren fornybar energi, at de store klimagevinstene kommer. Dette er – som interpellanten også er inne på – viktig både i Norge og i Europa – og for den del i resten av verden.

Mange analyser viser at vi går i retning av et kraftoverskudd i Norge. I år med lite nedbør, såkalte tørrår, vil vi likevel ha en knapp forsyningssituasjon. I likhet med statsråden mener jeg at det er lite vi direkte kan gjøre for å sikre at kraften blir tatt i bruk for å erstatte fossil energibruk. Likevel er det ting vi kan gjøre – og gjør – for å bidra til at fornybar kraft erstattes av fossil energi.

Det er svært positivt med utbygging av fornybar energi både i Norge og i resten av verden fordi det sikrer at økningen i kraftforbruket tas av fornybare kilder. Vi er en del av det europeiske kvotemarkedet. Det betyr at det er satt tak på utslipp i Europa, og at det settes en pris på utslipp. Tanken er at en utløser de mest lønnsomme tiltakene først. Det betyr også at en reduksjon i utslippene utover det som

følger av utslippstaket, kan innebære at utslippene øker et annet sted.

Vi ønsker å stramme opp det europeiske kvotesystemet, slik at kvoteprisen stiger. Det vil gi insentiv til flere prosjekter som kan gi reduserte utslipp også i Europa.

Når det er sagt, gjennomfører regjeringen også en rekke tiltak i Norge for å bidra til at økt tilgang på kraft går til klimavennlige tiltak.

Gjennom satsing på Enova og det nye fondet for klima, fornybar energi og energiomlegging gis det støtte til industriprosjekter, og vi ser at det er tegn til nyetableringer også innen kraftforedlende industri. Kraftkrevende produksjon i Norge basert på vannkraft og ny fornybar energi er bra for klimaet.

Videre satser regjeringen på Transnova og tiltak for økt elektrifisering av transportsektoren. Både tog- og biltransport på elektrisitet har en klimagevinst.

Vi har i dag diskutert to planer for utbygging og drift for felt som ligger på Utsirahøyden. Elektrifisering av installasjoner skal utredes i hvert enkelt tilfelle, og i de tilfellene der det lønner seg, gir det industrivirksomhet drevet på fornybar energi – en direkte vridning fra fossil energibruk til fornybar energibruk.

Vi har gjort mye for å øke produksjonen av fornybar energi. Dette er positivt både for klimaet og for næringslivet.

Lars Egeland (SV) [14:06:03]: Jeg er ikke spørrende til problemstillinga som representanten tar opp. Jeg mener det er en viktig diskusjon, og jeg opplever også at jeg er enig med interpellanten om mye. Men jeg mener at vi er på god vei, og at vi har en offensiv klimapolitikk. Vi har med de grønne sertifikatene satset på en massiv utbygging av fornybar energi. Det har en åpenbar pris i form av belastning på norsk natur gjennom utbygging av vannkraft og vindkraft, sjøl om vi nettopp ved hjelp av de grønne sertifikatene kan få inn så mange søknader om prosjekter at vi også kan si nei der hvor naturinngrepene er størst. Men vi har ikke støttet de grønne sertifikatene for at vi skulle komme i en situasjon der forbruket – for ikke å si sløsinga – av elektrisk energi bare øker istedenfor at bruken av fossil energi reduseres.

Det er slik at nesten all elektrisk kraft i Norge er fornybar, men bare halvparten av energiforbruket vårt er det, fordi vi bruker mye olje og gass. Klimaforliket legger opp til kutt i innenlands klimautslipp nettopp gjennom en overgang fra fossil til fornybar energi.

Vi fikk nylig tallene for klimautslipp fra Norge i fjor. Der ser vi en tilbakegang på 0,8 pst. fra året før, og vi har de laveste utslippene siden 1995. Sett i perspektiv fra 1990 – og det er kanskje det viktigste – er det to store problemsektorer. Det er olje- og gassvirksomheten, som ligger over 70 pst. over utslippsnivået i 1990, og det er samferdsel, som ligger 30 pst. over.

Derfor er det så viktig å få til elektrifisering av installasjoner på sokkelen, både på gamle og nye felt. Dette vil selvfølgelig kreve mye rein kraft, og jeg er enig i at elkraft skal være regelen.

Det har blitt sagt at vi er verdensmester i elbil. Elbilen

er fortsatt en nisjebil, men jeg tror det er på tide å ta inn over seg at den faktisk kan bli den dominerende biltypen fordi teknologien med batterier utvikles stadig, samtidig som et nett med hurtigladedestasjoner vil gjøre det fullt ut mulig at elbilen erstatter dagens fossilbil. Det er i hvert fall urealistisk å se for seg at fossilbilene fortsetter som i dag. Når elbilen blir dominerende, vil det kreve mye elektrisk kraft. Det vil også den storstilte utbygginga av jernbanen som vi har planer om.

Når det gjelder oppvarming av boliger og bygninger, har vi veldig gode resultater med en nedgang på 46 pst. i klimautslipp sammenlignet med 1990. Men fortsatt slippes det ut halvannen million tonn CO₂, utslipp som for størstedelen skal være erstattet senest i 2020. Det vil kreve elektrisk energi, sjøl om hovedløsninga vil være fjernvarme og varmepumper – som for så vidt også krever strøm – og bioenergi.

Vi i SV og regjeringa har også store ambisjoner for norsk industri – også for den energikrevende industrien. Tallene fra i fjor viser at industri og bergverk har kuttet sine utslipp med 38 pst. siden 1990. På samme tid har produktiviteten økt med 50 pst. Det er et eventyr! Men fortsatt slippes det ut 12 millioner tonn CO₂ i året. Vi har vist at det er mulig å kutte utslipp her, men det er fortsatt et stort potensial til overgang fra fossil energi til fornybar energi. Klimafondet som nå er etablert, vil være et viktig virkemiddel her.

Etableringa av nye utenlandskabler vil først og fremst bidra til mer utvekslingskapasitet, men det er klart at det betyr at samspillet med fornybar kraft i Europa vil kunne styrkes vesentlig.

Jeg er enig med interpellanten i at de grønne sertifikatene vil bidra til at vi får mer fornybar energi inn på markedet, men det ville være bortkastet og en tragedie om ikke det ble brukt til nettopp å erstatte fossil energi. Det arbeidet er godt i gang. Det foregår på en hel rekke felter knyttet til mange departementer og handler om stimulering til økt bruk av elektrisk strøm og kutt i bruk av olje og gass.

Nikolai Astrup (H) [14:10:51]: La meg først få lov til å takke interpellanten for å ha reist et viktig tema, som det ikke er noen grunn til å stille seg spørrende til. Klimautfordringen er en av vår tids største utfordringer. FNs klimapanel mener klimagassutslippene må reduseres med 50–85 pst. globalt innen 2050. I en tid der verdens energiforbruk er i kraftig vekst, vil det bli svært krevende å innfri dette målet. Det vil først og fremst kreve teknologiske fremskritt, men også at vi fortløpende tar i bruk den teknologien som allerede er her.

Klimautfordringen er global, og den må vurderes i et globalt perspektiv. Likevel er det helt nødvendig at land som Norge, som har teknologi, kompetanse og kapital tilgjengelig, viser at det er mulig å kombinere høy levestandard og lave utslipp. Norge har som mål å realisere lavutslippssamfunnet i et 2050-perspektiv. Skal vi klare det, må vi begynne arbeidet nå. Omstilling tar tid. Endring trenger imidlertid ikke å være slutten på noe godt. Det kan like gjerne vært starten på noe bedre.

Høyre har de siste årene vært en pådriver for en mer

ambisøs og forpliktende klimapolitikk i Norge. Derfor har vi to ganger bidratt til å heve regjeringens ambisjonsnivå gjennom tverrpolitiske forlik i Stortinget. Skal vi realisere målet om et lavutslippssamfunn i Norge, kan klimaforlikene bare være en bunnplanke for Norges klimapolitikk i årene fremover.

Hvis vi skal lykkes med å fase ut bruk av fossil energi i Norge, trenger vi sterke virkemidler. I klimaforliket ble vi derfor enige om et forbud mot fyring med fossil olje innen 2020. Vi ble også enige om gode støtteordninger fra 2013 for å gi ca. 100 000 husstander i Norge mulighet til å konvertere eller kaste ut oljefyren. Dette har regjeringen dessverre ikke fulgt opp. Høyre mener det er avgjørende at husstandene har gode incentiver for å erstatte fossil olje med miljøvennlige alternativer, og mener regjeringa må gjøre mer for å følge opp dette.

I transportsektoren må vi fortsette omleggingen av avgiftssystemet for kjøp og bruk av bil, slik at miljøvennlige alternativer kommer enda bedre ut. Det gjelder ikke minst ladbare hybrider. Samtidig er det viktig å legge til rette for at tungtrafikken enten kan flyttes fra vei til bane eller sjø, eller konverteres til miljøvennlige alternativer som biodrivstoff eller hydrogen. Forsterket satsing på jernbane er viktig, og på de strekningene der togene fremdeles bruker diesel, bør elektrifisering eller konvertering til miljøvennlig drivstoff som f.eks. hydrogen være aktuelle alternativer.

Norden styrer i dag mot et betydelig kraftoverskudd. Dersom kraftoverskuddet skal materialiseres, må det skape verdier. Kraften må tas i bruk, enten det er gjennom miljøvennlig industriproduksjon, elektrifisering av bilparken og andre tiltak for å erstatte fossil energi med fornybar, økt forsyningssikkerhet i tørre, kalde år eller økt kraftutveksling til Nord-Europa.

Høyre mener det er nødvendig å øke ambisjonsnivået for hvor mange mellomlandsforbindelser som bør bygges ut. Regjeringa reduserte ambisjonsnivået betydelig da statsråden tiltrådte, med nær halvering av tilgjengelig effekt.

Statnett har i dag betydelige oppgaver innenlands. Investeringer for 50–70 mrd. kr skal gjennomføres innen 2020. De fleste store prosjekter Statnett har i porteføljen per i dag, er enten forsinket eller betydelig dyrere enn opprinnelig budsjettet. Det er derfor mange gode grunner til å åpne for at også andre aktører enn Statnett kan bygge og drifte kabler til utlandet. Grunnrenten kan fellesskapet ta ut gjennom skattesystemet, og kontrollen kan staten beholde gjennom konsesjonssystemet.

Elektrifisering av enkelte felt på sokkelen er også en bidragsyter til å fase ut fossil energibruk i Norge. Ettersom norsk sokkel er underlagt EUs klimapolitikk, er det imidlertid først og fremst operasjonelle og økonomiske krav som bør tillegges særlig vekt når elektrifisering skal vurderes.

Ettersom EU har besluttet å kutte utslippene med 85 pst. innen 2050, vil petroleumsnæringen uansett måtte legge betydelige CO₂-kostnader til grunn for fremtidig virksomhet på norsk sokkel. Det er derfor grunn til å tro at flere vil gjøre som f.eks. BP har gjort på Valhall. Utsira-

høyden er allerede varslet elektrifisert, og Høyre legger til grunn at regjeringen følger opp dette.

Statkraft har fire gasskraftverk i Tyskland, basert på norsk gass. Ingen av dem er lønnsomme per i dag. Konkurransen fra ny fornybar energi og billig kull fra USA i kombinasjon med høye, norske gasspriser er krevende. Rennsansen for kull vil antakelig vise seg kortvarig, men fornybar energi bygges ut i et voldsomt tempo i bl.a. Tyskland. I kombinasjon med at USA trolig åpner for LNG-eksport, kan det medføre et press på norske gasspriser som på sikt kan gjøre marginale felt på norsk sokkel ulønnsomme. Ikke minst i dette perspektivet er det avgjørende at norsk fornybar energi opprettholder og styrker sin stilling i det europeiske markedet. Det kan bidra til å redusere klimagassutslippene i Europa og skape interessante næringsmuligheter for Norge.

Erling Sande (Sp) [14:15:36]: Klimautfordringane og den beskrivinga som blir gjeve av interpellanten, har ikkje vi i Senterpartiet noko problem med å stille oss bak. I den forstand er debatten viktig, fordi han bidreg til å setje klimautfordringa internasjonalt og nasjonal og internasjonal klimapolitikk på dagsordenen.

Så er eg litt einig med statsråden i at slik denne debatten materialiserer seg, kan det verke som om det er stor ueinigheit om desse temaa. Eg trur interpellanten uttrykte seg slik at regjeringa har ingen planar for kva dei skal bruke den nye fornybare energien til. Då synest eg ein går inn i ein maraton i å ramle inn opne dører, for det har ikkje berre regjeringa meint noko om, men det har i høgste grad Stortinget og dei partane som framforhandla klimaforliket, også sagt noko om, nemleg det som vi har snakka om før i dag, elektrifisering på sokkelen. Vi har òg snakka om elektrifisering innanfor transportnæringa, anten det går på å bygge ut jernbane, eller det går på å ha kanskje dei beste rammevilkåra for elbil i Europa – vi skal stimulere til det. Ein legg til rette for vidare satsing på rein industri, og ein skal ha utanlandskablar for å eksportere overskotskraft og òg importere kraft når ein treng det. Så sjølv om eg har den same uroa som interpellanten når det gjeld klimautfordringa, klarer ikkje eg å dele det inntrykket som her blir skapt om at det er veldig stor ueinigheit om dette. Den siste utviklinga er jo faktisk at Framstegspartiet for nokre dagar sidan kunne annonsere at dei òg no trur at klimaendringane er menneskeskapte, så slik sett har ein nådd breiare enn klimaforliket med den verkelegheitsforståinga.

Så er eg einig i dei grepa som interpellanten skisserer, og som òg klimaforliket seier noko om – representanten Astrup peikar på dei same. Dette har vi jobba med i det forliket, som berre er eitt år gammalt. Eg er einig, kanskje med eit unntak, der interpellanten kan tolkast slik at han meiner det er feil å prøve å hindre at den fornybare krafta går til auka bruk av oppvarming i husstandar der det er gode alternativ frå nær- og fjernvarme og bioenergi. Slik håpar eg ikkje eg kan oppfatte interpellanten. Der har Senterpartiet ivra sterkt for at der det finst gode alternativ, er det ikkje noko mål å gjeninnføre elektrisitet som oppvarmingskjelde for hushald.

Oppsummert deler Senterpartiet uroa for klimautford-

ringane internasjonalt. Vi har ein stor jobb å gjere nasjonalt. Vi gjorde mykje godt under framlegginga, innføringa og gjennomføringa av klimaforliket, men det er rom for nye forslag og nye idear og å drøfte det. Det skal også vi frå Senterpartiet si side vere konstruktive på.

Tor-Arne Strøm (A) [14:19:14]: Fra representanter for opposisjonen i denne salen, og utenfor salen også, har man stort sett fått høre at mesteparten har vært for sent og for lite. Vi har gjort mye for å øke produksjonen av fornybar energi i Norge, og det er positivt både for klimaet og ikke minst for næringslivet. Jeg skal ta noen av de punktene, både for å minne denne salen og dem som er utenfor denne salen, om hva som har skjedd i disse årene:

- I perioden 2006–2011 er det satt i drift nye vann- og vindkraftverk med en årlig produksjonskapasitet tilsvarende 5,3 TWh.
- NVEs konsesjonsbehandlingskapasitet er doblet fra 2005. Fra 2006 til 2011 er det gitt tillatelse til 550 vannkraftprosjekter, som vil gi en årlig produksjon på 4,8 TWh.
- I perioden 2006–2011 er det gitt endelig konsesjon til 23 vindkraftprosjekter, som vil gi en årlig produksjon på 3,7 TWh.
- Fra 2006 til 2011 er det gitt konsesjon til 136 fjernvarmeprosjekter med en forventet årlig produksjon på over 4 TWh.
- Regjeringen har også lagt fram havenergiloven – lov om fornybar energiproduksjon til havs – for en god stund siden.
- Gjennom det felles elsertifikatmarkedet med Sverige vil det bli utløst 26,4 TWh ny fornybar kraft i våre to land. Halvparten forventes utløst i Norge.
- Regjeringen har sikret offentlig eierskap – og jeg gjenntar: offentlig eierskap – til vannkraften gjennom endringene i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.
- Regjeringen lanserte også i 2008 en strategi for økt utbygging av bioenergi, hvor målet er å doble bruken av bioenergi innen 2020.
- De samlede bevilgningene til NVE utenom flom- og skredforebygging er økt fra om lag 350 mill. kr i 2005 til om lag 700 mill. kr i 2012. De samlede inntektene til energifondet er økt fra 731 mill. kr i 2005 til 1 836 mill. kr i 2013.

Satsingen på energiomleggingstiltak i regi av Enova har gitt gode resultater. I perioden fra 2006 til og med 2011 er det gitt støtte til prosjekter med forventet energiresultat på 113 TWh per år. De er fordelt på:

- vindkraft
- fornybar varme
- industri
- bygg
- nye teknologier.

Helt til slutt en viktig sak for industrien, og bl.a. er jeg veldig glad for det som kom, med tanke på de industriarbeidsplassene som ligger i Nordland: Høsten 2012 fikk Elkem Salten 350 mill. kr i støtte fra Enova. Dette vil utløse et energiresultat på 300 GWh. Prosjektet vil bidra

til at Elkem Salten igangsetter produksjon av 300 GWh per år, ny elektrisitetsproduksjon basert på gjenvinning av egenprodusert høyt temperert spillvarme.

Så snakker man om at denne regjeringen ikke har levert i løpet av disse årene! Jeg synes at man skal se seg selv i speilet og kanskje innrømme at denne regjeringen har levert veldig mye. Så kan man si at det kanskje kunne vært enda mer, men totalt sett har denne regjeringen levert. Derfor synes jeg også at opposisjonen bør ta en del ting inn over seg. Det kommer verken for sent eller for lite. Det kommer veldig bra, og vi er i gang med en storsatsing bl.a. når det gjelder industri og en del andre prosjekter i dette landet.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [14:23:25]: Jeg vil takke for gode innlegg. Jeg velger å oppsummere det slik: Jeg er glad for at Stortinget deler min iver etter å sikre at vi skal få til en konvertering fra fossil til fornybar energi, og at det er en viktig problemstilling som blir reist.

Mitt hovedbudskap er egentlig at skal det være noe poeng i dette, eller skal den nye kraften, altså subsidieringen av utbygging av ny fornybar energi, ha en effekt, må vi lykkes med konverteringen nettopp fra fossil til fornybar energi. Min opplevelse er nok litt annerledes enn statsrådens, selv om jeg også selvsagt skal anerkjenne at det skjer ting på feltet. Men jeg opplever ikke at det er store nok ambisjoner, og at det er visjoner nok til å kunne lykkes med konverteringen.

Til representanten Sande: Min kommentar var knyttet til det å bruke den nye subsidierte kraften til redusert pris og dermed at flere kunne få oppvarming av oppkjørselen sin på hytta. Jeg regner ikke med at representanten Sande heller mener at det er fornuftig subsidiering å bruke kraften til det. Poenget er at når en velger å gå inn og regulere på den måten som vi har gjort, subsidiere og sikre at det kommer tilbud, mener jeg også at vi kan gå tydeligere inn og redusere også på andre siden, nettopp for å få til en etterspørsel. Da tror jeg at gjennom tydelige visjoner – klart og tydelig – kan vi si at f.eks. Utsirahøyden og elektrifisering av sokkelen kan være en ting, eller det kan være knyttet til konvertering til elbil, og da legge om enda mer på bilavgiften, sånn at det lønner seg å velge de bilene som går på fornybar energi, kontra de som går på fossil.

Jeg registrerer at jeg ikke nødvendigvis fikk så mye respons på og utfall av interpellasjonen som jeg hadde håpet, men jeg takker iallfall for de innleggene som var, og som var med og belyste debatten, og iveren etter å få lagt om fra fossil til fornybar energi.

Statsråd Ola Borten Moe [14:25:48]: Hvis det var setningen knyttet til at også statsråden er bekymret for menneskeskapte klimaendringer i verden som skulle være det forløsende, har du fått den nå: Det er selvsagt også jeg. Jeg mener imidlertid at regjeringen og Stortinget har en omfattende og overbyggende politikk som henger på greip, der innfasingen av ny fornybar energi spiller en nøkkelrolle og er helt avgjørende for at vi skal lykkes.

Helt avslutningsvis til representanten Astrup: Enova lanserte forrige uke sitt program rettet mot private hus-

holdninger. Også støtte til utfasing av oljefyr er en del av det programmet. Så også den delen av klimaforliket og av regjeringens politikk er nå på plass. Leser man Nasjonal transportplan, vil man også finne ut at både Trønderbanen og Meråkerbanen skal elektrifiseres. Det går i det hele tatt framover.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er avsluttet.

Sak nr. 5 [14:26:58]

Interpellasjon fra representanten Laila Marie Reiertsen til arbeidsministeren:

«Da IA-avtalen ble innført i 2001, ble det satt et nasjonalt mål på 5,6 pst. sykefravær. 12 år etter er målet fortsatt ikke nådd. De to siste kvartalene for 2012 viser at sykefraværet er stigende, og er per i dag på 6,6 pst. Mens privat sektor har klart å redusere sykefraværet, har kommunal sektor ikke klart det. Kvinner er den gruppen som skilte med høyest sykefravær i denne sektoren, som har ligget stabilt på om lag 8 pst.

Hva er gjort av tiltak for å få ned sykefraværet blant kvinner i kommunal sektor, og hva vil statsråden gjøre for å nå målet om redusert sykefravær også her?»

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:28:05]: Først og fremst er det svært gledeleg at sjukefraværet totalt sett har gått ned. Vi sparer mange pengar, som kan brukast til andre velferdsutfordringar, det er gledeleg for den enkelte arbeidstakar som held seg meir frisk, og er ein stor verdi for arbeidsgivar som har stort fokus på sjukefravær opp mot nærvær og godt arbeidsmiljø. Dette viser seg å lønna seg, som ein ser.

Så kan ein spørja: Kvifor denne interpellasjonen om sjukefraværet er på rett veg, nemleg nedover? Svaret er enkelt, og det er svært viktig: Kvinner har eit stabilt høgt sjukefravær, og då spesielt i kommunal sektor. Det er dette vi no må ha fokus på. Kva er det ein gjer eller ikkje gjer i kommunal sektor samanlikna med dei private og delar av det offentlege? For å nå målet i IA-avtalen om 20 pst. reduksjon i sjukefraværet i forhold til nivået i 2001 må sjukefraværet i kommunesektoren ned til 6,7 pst. i 2013.

Pleie- og omsorgssektoren og barnehagane har det høgaste sjukefraværet, respektive 10 og 11 pst. Det er også der kvinndelen er høgast.

Kvinner har 60 pst. høgare sjukefravær enn menn uavhengig av sektor, utdanningsnivå, inntekt og talet på barn. Partane i arbeidslivet, forskarar og myndigheiter har sett kvinners sjukefravær på dagsordenen, utan at ein har kome til noka eintydig forklaring på det høge fraværet.

Samanlikna med andre sektorar har kommunesektoren også eit høgt tal på tilsette med redusert funksjonsevne, og gjennomsnittsalderen til dei tilsette er høg.

Kostøl og Telle i SSB har utarbeidd ein rapport som viser utviklinga i sjukefraværet heilt sidan 1979, ja nærmast ein generasjon. Dei konkluderer med at meir kunnskap om kvinnenes sjukefravær kan vera nøkkelen til å redusera fraværet i Noreg. Blant fleire årsaker meiner fors-

karar at ein mogleg årsak er det store ansvaret mange kvinner tar i heimen. Forskarane konkluderer dermed med at det først og fremst er kvinnene ein må fokusera på i arbeidet med å redusera sjukefraværet enda meir. Spesielt anbefaler dei å sjå nærmare på samansetnadseffektar – graviditet og haldningar, preferansar samt den doble byrda – som forklaring på den aukande forskjellen.

Ein veit om nokre av forklaringane – samtidig går tala feil veg. Kva gjer eller gjer ikkje dei som styrer?

Når ein også ser på dei siste tala, viser dei at kvinner i aukande grad er meir sjukmelde på grunn av ein symptomdiagnose enn på grunn av ein sjukdomsdiagnose. Begge varar faktisk like lenge. Noko er gale.

Korleis skal ein forklara dette? Er det vanskelegare for ein lege å seia nei til å sjukmelda ei kvinne og seia at ho kanskje kan jobba litt til? Er kvinner oftare trøyttere og slappare? Er terskelen for å få sjukmelding på desse kriteria lågare? Er det for tette band til fastlegen? Kvinner går trass alt oftare til legen enn menn, og dei har dermed eit anna kontaktforhold.

Kva med arbeidsmiljøet – leiaren og sjukefraværskulturen på den enkelte arbeidsplassen der kvinner jobbar?

Spørsmåla er mange, og det blir ikkje færre så lenge sjukefraværet blant kvinner – spesielt i kommunal sektor – står nærmast på staden kvil og er svakt aukande. Noko må gjerast, elles signaliserer vi faktisk at det er heilt greitt – vi kan berre fortsetta slik.

Regjeringa og partane i arbeidslivet skal snart starta ein ny runde med IA-avtalen. Det er da viktig å setja kvinnesjukefraværet på dagsordenen. Ein bør også da ta med seg kvifor bedrifter som ikkje har IA-avtale, scorar høgt på lågt sjukefravær. Ein må også ha med seg at kvinnesjukefraværet er lågt i det private, målt opp mot samanliknbare kommunale einingar. Kva blir gjort, og kva blir ikkje gjort?

Eg snakka med Gro. Ho er i starten av trettiåra og har jobba i både privat og kommunal omsorgsteneste. Ho er for tida heime med barn og er altså nettopp innanfor den gruppa som har eit forhøgd sjukefravær. Ho har to barn. Det første svangerskapet bestod av sjukefravær nesten frå dag nr. 1. Da var ho tilsett i kommunal sektor. Ein av grunnane var, sa ho, at ho opplevde at ønsket til arbeidsgivar var sjukmelding – ikkje tilrettelegging. Dette blei ikkje sagt direkte, men dialogen var tystnad frå arbeidsgivar og liten vilje til forståing og til å sjå hennar behov. Dette var noko ho også tok opp med fastlegen sin. Ho orka ikkje denne opplevinga av ikkje å bli inkludert på sine premiss – derfor sjukmelding.

I sitt andre svangerskap, mens ho jobba i ei privat bedrift, var det fokus på å leggja til rette frå dag nr. 1. Ho opplevde også at hennar kunnskap og hennar eigen person var viktig for arbeidsplassen. Ho hadde også eit mykje større ansvar – noko som gjorde tilhøyringa til arbeidsplassen sterkare. Ho følte ein eigarskap til arbeidsplassen sin. Og sjølv om ho fekk endra oppgåver, beholdt ho sitt ansvarsområde og la sjølv til rette, slik at ho kunne vareta arbeidet sitt og ikkje minst si eiga helse. Ho var i arbeid heilt til permisjonen starta. Ho seier at her er éi av forklaringane på sjukefraværet innan omsorgsyрка, men det er ikkje forklaringa på alt.

Det er viktig med ansvar. Det er viktig å inkludera, og ikkje minst er det viktig med tilrettelegging og tidleg hjelp frå jordmor når det gjeld gravide og svangerskapet deira. Det er viktige ting å få fram, og da er det litt spesielt at trass i at kommunane faktisk har tilgang på jordmor i sitt eige helseområde, så brukar dei dei ikkje meir enn høgst nødvendig. Her burde det vore eit skikkeleg tiltak for å få jordmor på plass med ein gong når ein har behov for det.

Dagens arbeidsliv er meir teknologisk og gir rom for meir fleksibilitet. Men i kommunesektoren er ikkje kvardagen like fleksibel. Oppgåvene er meir brukar- og klokkestyrte og prega av innstrammingar på grunn av dårlig økonomi. God leiing er viktig for å få eit godt arbeidsmiljø og motiverte tilsette, og dette skapar nærvær. Fleksible arbeidstidsordningar, tilpassa den enkelte sin livsfase, gjer også at fleire seniorar kan fortsetta i arbeid. Mange kvinner er også pårørende og har ansvar for foreldre, og somme har sjuk ektefelle. Dobbeltarbeidet blir eit faktum, og arbeidsplassen kan fort bli børa som blir for tung å bera, og sjukmeldinga blir medisinen.

Fleksibilitet inneber ofte god dialog mellom arbeidsgivar og arbeidstakar. Ein god leiari forstår viktigeita av å fremja nærvær framfor fravær. Fleksibilitet handlar om meir enn berre arbeidstid. Det handlar om å få tillit, bli sett, bli kommunisert med, bli lytta til og om å ha gjensidig respekt for kvarandre. Lojalitet på ein arbeidsplass går ikkje berre éin veg – den går begge vegar. I Forsvaret lærer soldatar og befal at lojalitet går oppover og nedover i lina. Viss ikkje vil ein ikkje klara dei oppgåvene ein er sett til å gjera. Ein må vita at ein har støtte i ryggen.

IA-avtalen er god, og eg og Framstegspartiet har trua på han. Vi støttar IA-avtalen, men eg ser at han ikkje har ført til like gode resultat over det heile som forventa. Vi veit at mange bedrifter har gått ut av avtalen, og at dei har klart å få ned sjukefraværet etter dette. Vi veit også at sjukefraværet er mindre i privat sektor. Dei har klart å nå målet sitt, mens sjukefraværet i det offentlege – spesielt i kommunesektoren – framleis er for høgt. I IA-bedrifter er dei stort sett flinke til å leggja til rette, men har det blitt slik at tilrettelegging til slutt blir ein evig runddans, og at byråkratiet blir for stort? Og kvifor skjerpar ein ofte inn regelverket i staden for å sjå på nye løysingar? Eg viser her spesielt til dialogmøte, som no har blitt tettare og finn stad oftare. Og kvifor klarer bedrifter utanfor IA-avtalen å få ned sjukefraværet? Dette er to viktige spørsmål som bør følgjast opp vidare når IA-avtalen skal reforhandlast.

Kva er gjort av tiltak, spesielt retta mot kvinner sitt sjukefravær i kommunal sektor? Kva vil statsråden gjera for å nå målet om redusert sjukefravær også her?

Statsråd Anniken Huitfeldt [14:36:40]: Innledningsvis vil jeg takke representanten for å ta opp en sentral og viktig problemstilling, nemlig hvorfor kvinner har et høyere sykefravær enn menn.

Først vil jeg peke på at det gjennom årene med IA-avtale har vært en positiv utvikling når det gjelder sykefravær. Selv om sykefraværet økte noe mot slutten av 2012, er nivået likevel fortsatt det laveste vi har sett siden den første IA-avtalen ble undertegnet. Det sesongjusterte fra-

været per fjerde kvartal 2012 var redusert med 7,9 pst., sammenliknet med andre kvartal i 2001.

Fraværet falt markert i perioden 2003–2005, og dette hadde trolig sammenheng med endrede regler for oppfølging av sykmeldte og økt bruk av gradert sykmelding. Etter en viss oppgang, særlig i 2009, har sykefraværet igjen gått markant ned. Noe av det skyldes trolig den spesielle situasjonen vi hadde i 2009–2010, med finanskrisen, men det er sannsynlig at IA-avtalen – herunder regelverksendringene og tiltakene som vi iverksatte fra 1. juli 2011 – også kan ha medvirket til denne reduksjonen.

Over til det som er spørsmålet, nemlig kvinners sykefravær: I 2001 var kvinners sykefravær om lag 50 pst. høyere enn menns. Nå har forskjellen mellom kvinner og menn økt. Den er nå på 66 pst. I IA-perioden er det sesongkorrigerede sykefraværet redusert med 13,6 pst. for menn og bare 3,7 pst. for kvinner.

Kvinner har høyere sykefravær enn menn innenfor alle yrkesgrupper. Kvinnelige leger er eksempelvis 85 pst. mer sykmeldt enn sine mannlige kolleger, og kvinnelige politikere er 125 pst. mer sykmeldt enn sine mannlige kolleger. Hvorfor er det slik?

Problemstillingene har vært drøftet i et eget forskermøte, og de har vært mye debattert i media. Det som er klart, er at det finnes ingen entydig forklaring på hvorfor kvinner har høyere sykefravær enn menn, og hvorfor ulikhetene har økt over tid. Svangerskapsrelaterte lidelser har betydning, men det kan bare forklare én fjerdedel av forskjellen, og det forklarer uansett ikke den økningen vi har sett de siste ti årene.

Det er lett å tenke at forskjellen har sammenheng med yrkesvalg, arbeidsmiljø og helse, men forskningen gir lite støtte til de teoriene. Mye tyder på at noe av forskjellen har sammenheng med ulike kjønnsroller. Blant annet har kvinner i større grad ansvaret for omsorg og pleie innenfor familien og har slik sett en dobbel byrde. Men det forklarer uansett ikke økningen i forskjellen. Og i løpet av de ti siste årene har menn gjort mer og mer husarbeid, og de tar seg mer og mer av sine barn, men forskjellen mellom kvinners og menns sykefravær øker i samme periode.

Det at kvinner er mer syke enn menn er ikke noe særnorsk fenomen. Situasjonen er den samme i våre nordiske naboland. Det er ingen trøst, men det åpner uansett for at man får internasjonal forskning og erfaring på dette området.

Norske virksomheter tilrettelegger for at kvinner kan være i arbeid under graviditet. Det er bra. Noen gjør dette bra, og er flinke, andre har en lang vei å gå, og som representanten var inne på, er det forskjell mellom virksomheter. Noen er gode innenfor det private, noen er dårlige, noen er gode innenfor det offentlige, andre er ikke fullt så gode. Så her er det ulike erfaringer, og vi har en lang vei å gå før man tilrettelegger mer under svangerskap. Men utover det som handler om sykefravær under svangerskap, er det vanskelig å iverksette kjønns-spesifikke sykdomsfraværstiltak så lenge vi har begrenset kunnskap om hva som er årsaken til forskjellene.

Som arbeidsminister har jeg sammen med partene i IA-avtalen et overordnet ansvar for å fremme tiltak som vi vur-

derer er hensiktsmessige for å bidra til at sykefraværet reduseres. Det er særlig to tiltak som jeg vil framheve: Det er økt bruk av gradert sykmelding samt tettere oppfølging av den sykmeldte.

Økt bruk av gradert sykmelding er et veldig hensiktsmessig tiltak. Forskning underbygger også dette. En studie fra Frischsenteret i 2010 konkluderer med at jo mer legen graderer, jo kortere varer sykefraværet, og jo mindre blir sykefraværets samlede omfang. Videre viser studien at sannsynligheten for å være i arbeid to år senere også øker med legens bruk av gradering. Rapporten Gradert sykmelding fra Arbeids- og velferdsdirektoratet konkluderer også med at økt bruk av gradering reduserer sykefraværet, både gjennom redusert varighet og færre sykmeldte. Samtidig peker rapporten Sykefravær – gradering og tilrettelegging fra SINTEF på at gradering for noen ansatte kan gå ut over andre arbeidstakere, og at det finnes en grense for hvor mange tilretteleggingsaktiviteter den enkelte virksomhet kan gjennomføre.

Selv om gradering ikke er mulig for alle, er det etter mitt syn fortsatt et potensial for å øke bruken av gradert sykmelding. For en del diagnoser er det også mye som tyder på at det er helsebringende å være delvis i arbeid framfor 100 pst. sykmeldt.

Tett og tidlig oppfølging er et annet viktig tiltak for å redusere sykefraværet. En nylig publisert studie fra SINTEF Oppfølging av sykmeldte – fungerer dagens regime? konkluderer med at dagens oppfølgingsregime for sykmeldte er svært ressurskrevende for arbeidsgiverne, for Arbeids- og velferdsetaten og for legene – uten at det sannsynliggjøres at det har stor effekt på sykefraværet. Samtidig sier forskerne at tidlig oppfølging er viktig. Det må likevel vurderes om de vedtatte reglene har blitt for administrativt krevende. Dette er en av de problemstillingene som vi nå tar opp i drøftingen med partene når vi evaluerer innværende IA-avtale i samarbeid med partene. Dette arbeidet skal være ferdig før sommerferien.

Privat sektor har oppnådd større reduksjon i sykefraværet enn statlig og kommunal sektor. All ære til virksomheter i privat sektor som har bidratt til dette. Men hva gjøres i kommunal sektor?

Fakta først: Sykefraværet i kommunal sektor er omtrent 40 pst. høyere enn i privat sektor, men mye av den forskjellen har sammenheng med at det er en klart høyere andel kvinner i kommunal sektor. Som tidligere nevnt, er sykefraværet blant kvinner høyere enn blant menn i de aller fleste yrkesgrupper.

Samtidig er det viktig å ta sykefraværet i kommunal sektor på alvor. Kommunal- og regionaldepartementet har derfor sammen med partene i arbeidslivet etablert programmet Saman om ein betre kommune. Dette er et rammeprogram for lokale utviklingsprosjekter innenfor temaet sykefravær/nærvær og heltid/deltid. Det er nå 110 kommuner med i dette programmet.

Samtidig er det viktig å være bevisst på at det ikke finnes noen ferdig oppskrift på hvordan man kan redusere sykefraværet. Det som virker i en bydel i Oslo, er ikke nødvendigvis enkelt å få til et annet sted.

Arbeidet med å skape et mer inkluderende arbeidsliv og

å jobbe for redusert sykefravær må være forankret på den enkelte arbeidsplass. Det er kanskje det aller viktigste. Det er på kontoret, på butikken og på verkstedet folk er ansatt, og det er her den viktigste jobben gjøres med å få syke raskere tilbake på jobb. Alle parter må stå på sammen for å bidra til at IA-avtalens målsettinger kan nås. Vi er ikke i mål, og jeg vil ta med meg mye av denne diskusjonen i det videre arbeidet med en ny IA-avtale.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:44:59]: Eg takkar statsråden for svaret så langt. Eg erkjenner at vi faktisk er veldig einige om at vi har ei stor utfordring når det gjeld kvinner og sjukefravær, spesielt i kommunal sektor, og korleis ein skal klara å løysa det.

Trøytteleik og slappheit har kome i fokus når det gjeld sjukefravær, og her er det igjen kvinner som toppar. Kven er det som ikkje er trøytt og slapp iblant? Til og med vi politikarar er jo det. Men kva er den utløysande faktoren som endrar friskleik og eigenmelding til sjukmelding? Det lurar eg på.

Eg skjønar at ein del er inne i ein utgreiingsfase. Det har eg forståing for. Men det gjeld langt frå alle. Nokre ønskjer faktisk ein «time-out». Kvifor har trøytteleik og slappheit auka med heile 69 pst. i dei ulike diagnosegruppene på tolv år? Dette har skjedd trass i at vi har betre permisjonsordningar enn nokon gong. Vi har auka lønningar, vi har AFP, og vi har større kunnskap på ei rekkje medisinske område, der det òg er mange fleire behandlingar, og ikkje minst behandlingar som verkar.

Arbeidsmiljøfaktorar som påverkar sjukefraværet, er det òg forska på i stor mon. Ein veit at det å jobba litt er viktig for individet og for samfunnet. Men korleis kommuniserer vi dette ut, og korleis blir det løyst på det enkelte legekantoret, den enkelte arbeidsplassen eller hos Nav?

Når vi ser utviklinga, må vi etter kvart kanskje kome til den erkjenninga at vi ikkje gjer ein god nok jobb. Det trengst nye konkrete tiltak. Vi må få eit mindre byråkati og eventuelle endringar på diagnosekartet til legane. Ja, for det ein kryssar av på diagnosekartet, kan faktisk ha innverknad på livet ditt vidare. Vi snakkar her om helseforsikring, og kanskje skal ein reisa til USA. Det er sånne ting folk kanskje ikkje tenkjer på.

Trøytteleik og slappheit trur eg skjuler mange ulike årsaker, som sorg, skilsmisse, dårleg leiing og dårleg arbeidsmiljø. Diagnose A04 er ein sekkeidiagnose på lettare psykiske lidningar. Det er først når ein kan klargjera årsakene at ein kan setja inn tiltak. Men då må ein få eit ærlegare sjukefraværsårsakskart. Ein treng å setja i gang prosjekt på lik linje med f.eks. prosjektet om ufrivillig deltid.

Ein må læra opp leiarar i at sjukefravær krev god leiing. Det handlar om å bry seg, òg på område som er vanskelege. Med den rause, gode sjukelønnsordninga vi har i dag, fortener ein mykje meir løysingsorientering òg for individet, og ikkje berre totalt for gruppen.

Framstegspartiet har ønskt eit ærlegare bilete av sjukefraværet lenge og har fremma forslag om det. Eg har då eit spørsmål til statsråden: Er det andre aktive tiltak ein kan gå inn på, som ei sjukmelding skal utløysa – ikkje berre gradert sjukmelding, men faktisk ein form for aktivitet?

Statsråd Anniken Huitfeldt [14:48:19]: Representanten spør meg konkret om symkmelding etter en stund bør utløse aktivitet. Jeg mener at det er en veldig viktig diskusjon. For hvis vi ser på en del av dem som har vært symkmeldt i ett år, og som senere går over på arbeidsavklaringspenger, er det kanskje ett år utenfor arbeidslivet, og så inntreffer ikke kravet om aktivitet eller en tiltaksplass før etter lang tid. Så det å tilby aktivitet i symkmeldingsperioden tror jeg er en viktig måte å få flere tilbake i arbeid på. Det er en veldig sentral diskusjon.

Representanten er også inne på dette med psykiske lidelser. Vi har jo sett at selv om sykefraværet går ned, øker lettere psykiske lidelser. Det kan jo være slik at diagnosene nå er mer presise enn de var for 10–15 år siden. Da var det kanskje slik at legene skrev ut at man hadde whiplash, og at man hadde vondt i skulder eller nakke, men realiteten var at man kanskje var trøtt og slapp, eller at man hadde en lettere psykisk lidelse.

Det som er utfordringen, er at man ofte holder fast ved diagnosen ved første symkmelding. Etter en viss tid kan man få en mer presis diagnose. Det vil vi følge opp mer i det videre arbeidet. Men dette med symptomer som en årsak til sykefravær er en stor sekkebetegnelse. Det omhandler også muskel- og skjelettlidelser, det omhandler lettere psykiske lidelser, og det omhandler svangerskapsrelaterede lidelser. Så det er en stor sekkepost. Men det er viktig å få mer presise diagnoser – at den diagnosen som kommer innledningsvis ikke nødvendigvis er den som står etter en stund.

Det er viktig med mye mer opplæring av symkmelder. Vi har nå utviklet et verktøy som gjør at den enkelte lege kan sammenligne sin symkmeldingspraksis med andre. Det ønsker vi skal brukes i mye større grad. Jeg vil i samarbeid med partene i arbeidslivet bidra til at flere av dem som blir syke, kommer raskere i aktivitet. Før sa man når det gjaldt muskel- og skjelettlidelser, at det var riktig å legge seg på sofaen. Vi ser ved lengre symkmeldinger, på samme måte som ved psykiske lidelser, at hvis resepten er å legge seg på sofaen, kan det øke faren for at man blir lenge borte fra arbeidslivet. Så vi har en stor jobb å gjøre i norsk arbeidsliv når det gjelder bedre tilrettelegging for psykiske lidelser.

Steinar Gullvåg (A) [14:51:15]: Dersom vi halverer sykefraværet i vår kommune, har det like stor betydning som om vi innførte eiendomsskatt, sa ordfører Karl Einar Haslestad i Sande kommune i Vestfold en gang vi diskuterte sykefraværet i Kommune-Norge. Sande, som er en typisk vekstkommune, har følgelig sterkt fokus på sykefravær. Ikke alle kommuner har det, og jeg tror det er noe av problemet. Fordi vi ser så mange eksempler på at kommuner lykkes når de systematisk bekjemper et høyt sykefravær, tror jeg at kommunene i altfor stor grad tar et høyt sykefravær for gitt. Dette gjelder særlig i helse- og omsorgssektoren, der belastningene er størst og sykefraværet gjennomgående høyst.

Derfor vil jeg komplimentere interpellanten for at hun tar opp det med et bekymringsfullt høyt sykefravær i kommunene, ikke fordi jeg tror at en slik interpellasjon i og for seg forandrer verden, men fordi det er nødvendig å holde

fokus på et stadig mer inkluderende arbeidsliv. Kanskje kan det også bidra til en økende erkjennelse av IA-avtalens betydning for norsk arbeidsliv i hennes eget parti.

Siden IA-avtalen så dagens lys i 2001, har vi oppnådd gode resultater, også i offentlig sektor. Over tid er sykefraværet redusert, men mindre i offentlig virksomhet og i kvinne-dominerte yrker enn i privat sektor. Det er flere forklaringer på det, som statsråden var inne på. IA-avtalen er en av flere eksempler på trepartssamarbeidet i norsk arbeidsliv. Når IA-avtalen skal reforhandles, må det også i fortsettelsen skje i nært samarbeid med partene i arbeidslivet. Kutt i sykelønnsordningen, for ikke å si innføring av normerte sykelønnsperioder, er neppe noe grunnlag for et slikt samarbeid. Derfor er det også i denne sammenhengen grunn til å frykte et eventuelt regjeringsskifte etter valget 9. september.

Dagbladet har i dag en tankevekkende lederartikkel som handler om mistroen til folks sykdommer og til legenes sykmeldingspraksis. Det kan sies mye om det, og det er grunn til å se nærmere på legenes rolle i sykefraværsarbeidet – ikke fordi det er grunn til å tvile på diagnosene, men fordi det viser seg at bedre samhandling mellom Nav, fastleger og næringslivet, inkludert det offentlige, faktisk bidrar til å redusere sykefraværet. I enda høyere grad bringer dette arbeidstakere tilbake til arbeidslivet.

Ett av resultatene av det såkalte 1-2-3-4-samarbeidet i Larvik kommune, som er initiert av Nav, er at inngangen til arbeidsavklaringspenger er redusert nokså dramatisk. 1-2-3-4-prosjektet dreier seg nettopp om samhandling og tidlig innsats. Eksempelvis legges det større vekt på første dialogsamtale – altså innen sju uker – enn det som er vanlig. 1-2-3-4-samarbeidet har også ført til endret sykmeldingspraksis hos fastlegene.

Det finnes mange gode eksempler på godt fraværsarbeid. Kommunal Landspensjonskasses ildsjelspris – som går til en person som har gjort en spesiell innsats for å redusere sykefraværet i Kommune-Norge – tilfalt i 2012 Kristine Borvik ved Søbakken sykehjem i Larvik. Hun fikk prisen for god og inkluderende ledelse, som har bidratt til en vesentlig reduksjon i sykefraværet ved hennes sykehjem.

Jeg tror ikke det er noe alternativ til møysommelig og bevisst sykefraværsarbeid i kommunene over tid – hvis man da ikke griper til tvangstiltak av ulik karakter, som man har sett eksempler på i Sverige.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [14:56:33]: Takk for en interessant og evig aktuell interpellasjonsdebatt. Dette er ikke en problemstilling som blir borte med det første.

Man skal bruke tall med en viss varsomhet. Av og til kommer det f.eks. meldinger om at det blir tatt flere smuglere som kommer inn til Norge. Det betyr ikke automatisk at flere smugler, det kan også bety at politiet er blitt mer effektive. På samme måte skal man være forsiktig når det kommer rapporter fra Nav om at slapphet og trøtthet er en kategori som blir brukt i økende grad, for det betyr ikke automatisk at det blir misbrukt. Det kan selvfølgelig bety det, men det kan også bety at man diagnostiserer mer rik-

tig, at man putter folk i en annen kategori enn tidligere, og veldig mye annet.

Det som uansett sannsynligvis er et problem, er at for noe av sykefraværet brukes sykefraværsordningen i dag som en generell velferdspremisjonsordning. Vi har sett eksempler på det fra samfunnslivet også, at når det blåser hardt, tar man en sykmelding. Men man blir ikke syk bare fordi det blåser hardt. Det er grunn til å mene at ett av målene må være å få mer av denne typen fravær over i de ordningene som er ment for det, for vi har i dag ordninger som gjør at man kan få fri fra jobb. Man har rett til fri fra jobb dersom man f.eks. opplever stor sorg, har behov for å pleie noen som er syke, eller diverse annet. Forskjellen er selvfølgelig at disse ordningene stort sett ikke gir deg 100 pst. lønnskompensasjon når du er borte. Det kan vel også forklare litt av endringen.

Når det gjelder sykefraværstallene i Norge, er det mye godt nytt og noe dårlig nytt. Det er helt riktig som interpellanten sier, at offentlig sektor er dårligere på å få ned sykefraværet enn privat sektor. Særlig har norsk industri gått foran med et strålende – lysende – eksempel. Det er ekstra viktig nettopp fordi industrien fortsatt er en sektor med tunge løft, selv om det er investert tungt i maskiner og utstyr de siste årene. Men det er selvfølgelig et paradoks at de sektorene der politikerne har størst ansvar, er de sektorene der sykefraværet er høyest. Interpellanten nevner kommunal sektor, men man kan også nevne staten. Sykefraværet i staten er høyt, og det går ikke ned like mye som i privat sektor. Hvis sykefraværet i staten hadde gått like mye ned som i privat sektor, hadde det vært mye mer penger å bruke på f.eks. sykehus, eldre og skole. Det er ekstra bekymringsfullt at den etaten, det direktoratet, som har ansvar for sykefraværsarbeidet, selv har et svært høyt sykefravær.

Men kommunene gjør også veldig mye bra, bl.a. gjennom den strategien arbeidsministeren trakk frem. Verd å nevne er f.eks. sykehjemsetaten i Oslo, som tok tak i problemstillingen at sykefraværet ved graviditet har økt. Dette skjer sannsynligvis fordi mange kvinner er usikre på i hvor stor grad de kan jobbe, og i hvor stor grad det er medisinsk forsvarlig å jobbe under et svangerskap. Gjennom faste samtaler med jordmor fikk man sykefraværet ned. Eller man kan nevne Stabekk-hjemmet i Akershus, som gjennom å jobbe systematisk med nye løfteteknikker for de ansatte også klarte å få sykefraværet ned.

Det er viktig at vi fortsetter med det gode arbeidet som er gjort i avtalen om inkluderende arbeidsliv. Da er det også viktig at ikke avtalen blir for bred, og at ikke for mange gode intensjoner puttes inn i avtalen. Det er viktig at vi forankrer sykefraværsarbeidet enda tydeligere som et klart og tydelig lederansvar. Jeg må si at det kanskje er et litt lemfeldig poeng – hvis man skal kalle det det – men det må være lov å påpeke at flere av lederne i statlig sektor de siste årene har hatt en veldig gunstig lønnsutvikling. Det er ikke unaturlig, mener jeg, at ledere i offentlig sektor som får godt betalt, blir stilt enda klarer krav til når det gjelder å få ned sykefraværet blant sine ansatte.

Til slutt: Det er også viktig at man følger opp gradert sykmelding – som arbeidsministeren nevnte. Jeg kunne

ikke vært mer enig. Gradert sykmelding er veldig viktig og veldig bra. Men noe av spørsmålet er jo hvordan man skal følge det opp. Da tror jeg at man ikke kommer utenom å gjøre noe av det som Arbeiderpartiet, Høyre og flere andre partier sto sammen om i 2004, nemlig også å se på om det er behov for en ny runde med gjennomgang av legenes viktige portvokterrolle.

L a i l a D å v ø y hadde her overtatt presidentplassen.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [15:01:54]: Eg takkar for ein god debatt. Sjølv om vi ikkje var så mange som var opptatte av dette temaet, er det gode innspel og gode tankar vi alle har med oss.

Eg har veldig lyst til å seia at mange, mange gjer ein god jobb når det gjeld sjukefråver for kvinner, òg i det kommunale. Det har eg lyst til å seia. Då må vi læra av dei – vi må klara å få ut dei gode signala til alle andre og ikkje seia: Ja, dei gjer det bra der, og så skjer det ikkje så mykje meir. Der har vi faktisk ein god jobb å gjera.

Statsråden var inne på at det var viktig med aktivitet, presise diagnosar, opplæring av sjukmeldar med omsyn til praksis og betre tilrettelegging for psykiske lidingar. Det er eg veldig, veldig einig i. Men eg trur vi må få inn masse andre tankar, masse andre idear. Vi må opna opp for at eit heilt land går inn for å sjå på kva vi kan gjera med dette. Vi kan ikkje setja oss ned og seia: Nei, dette skal vi helst ikkje snakka om, og dette viser jo at bra er greit nok.

Som representanten Gullvåg òg sa: Innsparingane er jo formidable. Ein ser kva for velferd ein kan få ut av berre ei innsparing på 1 pst. hos ein kommune. Då snakkar vi om bortimot 1 mill. kr. Det er utruleg mykje pengar som kan bli brukte på andre område. Ja, Gullvåg var ute med litt frykt i samband med haustens val. Det er eg ikkje bekymra for i det heile, for det er enklare å seia at vi faktisk ønskjer friskare kvinner i dette landet, og det ønskjer vi å bidra til å gjera noko med.

Vi har ei god leiing – ja, det er kjempeviktig. Men der- som det er eit arbeidsmiljø der ein leiar faktisk er delaktig i at det er eit høgt sjukefråvær, nyttar det ikkje same kva å setja denne leiaren til denne oppgåva. Det ser vi dessverre mange eksempel på at ikkje er så godt. Då tenkjer eg sånn: Kanskje det skulle ha vore eit slags team som hadde gått inn og hjelpt for å få ordna opp i dette, og fått til betre løysingar for både arbeidstakar og arbeidsmiljøet generelt.

Men igjen: Takk for debatten. Eg håpar at vi får meir fokusering på dette området, for det er kjempeviktig.

Statsråd Anniken Huitfeldt [15:04:19]: Jeg takker for en veldig god diskusjon.

Nå starter vi jo forhandlingene om en ny IA-avtale til høsten. Jeg må si jeg er enig med representanten Røe Isaksen som advarer mot å ha veldig mange mål i en IA-avtale, for vitsen med en IA-avtale er at det skal være få og konkrete mål som kan nås. Vi har nådd langt når det gjelder sykefravær. Vi er så å si i mål når det gjelder økt pensjonsalder. Det er veldig bra. Når det gjelder antall funksjonshemmede i arbeidslivet, har vi ikke nådd så langt. Så det er viktig å se på målene i IA-avtalen, og vi vil se på det i sam-

arbeid med FAD. Men det er også noen som ønsker flere mål, noen andre mål.

Så vil jeg også berømme industrien, som har gått langt, ikke bare på dette området, som handler om sykefravær, men som også har tatt opp pensjonsalderen – veldig mye mer enn det vi egentlig hadde regnet med. Nå er det veldig mange i 60-årsalderen som står i arbeidslivet. De utsetter sin pensjon. Så da vi fikk nye tall i forbindelse med framleggelse av revidert nasjonalbudsjett, var prognosene for utgiftene til folketrygden 5 mrd. kr lavere enn i desember 2012. Det skyldes jo at det blir færre på uføretrygd og arbeidsavklaringspenger, sykefraværet går ned. Men denne pensjonsavtalen virker så godt at det er færre som går av med pensjon, så man utsetter pensjonsalder. Dermed var det reduserte utgifter til folketrygden på alle disse områdene. Det er jo et tegn på at vi har nådd veldig langt med denne IA-avtalen.

Så er jeg opptatt av å se på legenes portvakterrolle. Jeg skal om ikke lenge ha et møte med Allmennelegeforeningen om nettopp dette. Men jeg vil advare noe mot forslaget som handler om mer straff av leger og normerte sykmeldinger. Resultatet av det kan være at legene bruker mer tid på å dokumentere for å unngå straff, for å lage rapporter på hvorfor de fraviker det som er normen. Da bruker vi ikke legene til det vi skal bruke dem til. Vi skal bruke dem mer aktivt i oppfølgingsarbeidet av den enkelte. Så ønsket om mer kontroll kan rett og slett føre til ønske om mer byråkrati, eller at resultatet blir mer byråkrati. Er det noe jeg har fått tilbakemelding på når det gjelder IA-avtalen, er det ønsket om avbyråkratisering og ikke ytterligere kontrolltiltak.

Så vil jeg si at dette er en viktig samfunnsdiskusjon. Forskerne sier at selv om menn deltar mer og mer hjemme, blir kvinner i dag utsatt for et veldig stort krysspress. Det handler om krav i arbeidslivet, krav i familielivet, krav om en vellykket fritid, og at det kan være elementer som ikke forskerne i dag klarer å fange opp i sine modeller.

Så takk for en veldig viktig diskusjon, som vil fortsette i tiden som kommer.

Presidenten: Debatten i sak nr. 5 er dermed ferdig.

Sak nr. 6 [15:07:12]

Spørsmål fra representanten Morten Ørsal Johansen til Stortingets presidentskap:

«Fremskrittspartiets stortingsgruppe anmodet Justisdepartementets lovavdeling om lovteknisk bistand til et lovforslag den 20. mars 2013. Spørsmålsstiller var av den oppfatning at slik lovteknisk bistand både var uproblematisk og i tråd med konstitusjonell praksis. Det faktum at Fremskrittspartiets stortingsgruppe mottok slik bistand fra Lovavdelingen ved utarbeidelsen av et beslektet lovforslag i 2008 underbygger spørsmålsstillers oppfatning. Overraskelsen var derfor stor da justisministeren i brev datert 18. april 2013 hevder det «ikke er naturlig at regjeringsapparatet yter bistand til stortingsgrupper i det omfang det er anmodet om i dette tilfellet».

Mener presidenten at justisministerens syn er i tråd med god konstitusjonell praksis? Hva vil presidenten gjøre for å sørge for at stortingsrepresentantene får nødvendig bistand fra regjeringsapparatet for å kunne utføre sine folkevalgte verv på en adekvat måte?»

Presidenten: I henhold til Stortingets forretningsorden § 67 får spørteren først 5 minutter, deretter får et medlem av presidentskapet 5 minutter. Begge kan så få et innlegg hver på 3 minutter.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [15:07:55]: Stortinget er, som vi alle vet, Norges lovgivende forsamling. I dette huset behandles lovforslag fremmet av regjeringen, men også forslag som er fremmet av representanter.

Nå er det langt fra alle representanter som er jurister, og det er få – om noen – som har spisskompetanse når det gjelder lovtekniske spørsmål. Når en som representant i den lovgivende forsamlingen mangler slik kompetanse, er det for meg naturlig å henvende seg der hvor kompetansen skal være, nemlig til departementet, som – slik som jeg har oppfattet det – er underlagt Stortinget.

Da undertegnede på vegne av Fremskrittspartiets stortingsgruppe henvendte seg til Justis- og beredskapsdepartementets lovavdeling for å få bistand, tok jeg det som en selvfølge at slik bistand ville bli gitt.

Overraskelsen var stor da avslaget kom. I og med at det kunne oppfattes som om vi ba om mer enn det som etter departementets syn var naturlig å gi bistand til, sendte jeg et nytt brev der jeg presiserte at det kun var lovteknisk bistand tilsvarende den vi fikk i 2008, vi ba om. På nytt fikk vi avslag på vår forespørsel.

For undertegnede og for Fremskrittspartiet – og jeg tror for de fleste representanter og stortingsgrupper – er det naturlig å kvalitetssikre sine forslag på best mulig måte. Det er naturlig, slik jeg ser det, å benytte departementets kompetanse i Lovavdelingen. Det er vel slik at Lovavdelingen så langt det lar seg gjøre, skal bidra til at lovforslag blir så riktige som mulig, at de er i tråd med Grunnloven, og at den avdelingen skal være en nøytral instans i lovsaker?

Eller tar jeg feil? Er det slik at Lovavdelingen er underlagt den til en hver tid sittende regjering og kun handler og gir uttalelser på vegne av denne? I så fall har vi, etter min mening, en demokratisk utfordring. Vi har da representanter i den lovgivende forsamling som ikke på lik linje med regjeringspartiene har mulighet til å benytte den kompetansen som departementet besitter, og som departementet besitter på vegne av den lovgivende forsamling – som er Stortinget.

Hvis det ikke er slik at departementet kan yte parti-gruppene lovteknisk bistand, hvordan skal man da på best mulig måte kvalitetssikre sine lovforslag? Hvis det er slik at Lovavdelingen i departementet kun skal ivareta regjeringens interesser, hvorfor sies ikke dette rett ut?

I svarbrevet fra statsråden skinner det, etter min mening, klart igjennom at departementet handler på denne måten. Hvis Lovavdelingen skal være en nøytral instans som skal gi nøytrale vurderinger, må også Stortinget kunne benytte denne fagkompetansen. Hvis Lovavdelingen er

regjeringens forlengede arm, er det interessant, for da er – etter min mening – Lovavdelingens uttalelse lite verdt for andre enn regjeringen og ikke noe å forholde seg til for andre. Som nøytral avdeling i uttalelser og rådgivning, har den da overhodet ingen verdi.

Jeg ser fram til presidentskapets vurdering av dette og av de spørsmål som ligger i selve saken.

Stortingspresident Dag Terje Andersen [15:13:09]: Presidentskapet vil understreke at det er et viktig supplement for saksbehandlingen i Stortinget at komiteene har mulighet til å henvende seg til departementene for å be om svar på spørsmål i forbindelse med saker de har til behandling. For Stortingets lovgivende virksomhet har det stor betydning at departementet vanligvis etterkommer anmodning om å bidra med lovteknisk bistand under behandling av lovsaker.

Når det gjelder spørsmålet om en partigruppe kan forvente seg å få lovteknisk eller lignende bistand fra regjeringsapparatet, må det skilles mellom saker hvor bistand har tilknytning til en proposisjon som er til behandling i Stortinget, og saker som ikke er til behandling. Med hensyn til den konkrete saken som representanten Ørsal Johansens spørsmål gjelder, viser den underliggende korrespondansen mellom representanten og Justis- og beredskapsdepartementet at det her er forespurt om bistand vedrørende en sak som ikke er til behandling i Stortinget. Det er dermed en vesentlig formell ulikhet mellom forespørselen fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om lovteknisk bistand i forbindelse med lovforslaget fra 2008 og den forespørselen som ble sendt til Justis- og beredskapsdepartementet 20. mars i år. Førstnevnte lovforslag gjaldt en sak som var til behandling i Stortinget, hvilket ikke er tilfellet med den sistnevnte.

Etter presidentskapets oppfatning er det ingen praksis som tilsier at partigrupper kan forvente assistanse fra departementet til lovteknisk gjennomgang eller utforming av lovforslag når det ikke har tilknytning til en proposisjon som behandles i Stortinget. Presidentskapet viser til at heller ikke i forbindelse med behandling av lovproposisjoner har partigruppene en formell rett til å innhente lovteknisk eller lignende bistand fra departementene, selv om de som følge av en langvarig og velvillig praksis fra departementets side, har en forventning om å få det. Presidentskapet mener at den praksisen er svært positiv, men har forståelse for at departementet i enkelte tilfeller ikke finner å kunne imøtekomme anmodning om slik bistand når det krever et omfattende arbeid.

Presidentskapet vil gjøre oppmerksom på at hvis et departement avslår en anmodning om å gi lovteknisk bistand i en sak som er til behandling, kan det være et alternativ å fremme forslag i innstillingen om at proposisjonen sendes tilbake til regjeringen, eller at Stortinget ber regjeringen fremme en proposisjon om lovendringer.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [15:15:49]: Som stortingspresident Andersen sa, er Lovavdelingen et viktig supplement for Stortinget. Det er det ingen tvil om, og komiteene benytter den stadig vekk. Det er, som stortings-

presidenten sa, under behandlingen av saker at Lovavdelingen kommer til nytte for Stortinget. Det er sånn at det stadig fremmes lovendringsforslag fra representanter og partigrupper, og det er, etter min mening, en stor fordel å kunne få en lovteknisk bistand før sakene fremmes. Det er det som er hele poenget. Det er saker som skal fremmes for Stortinget, som det ønskes å få en bistand til.

Når stortingspresident Andersen sier at dette gjelder i tilknytning til proposisjoner som er under behandling, kommer det som jeg antydte i mitt første innlegg, tydelig fram: Lovavdelingen i departementet er regjeringens forlengede arm og skal jobbe etter det og gi råd ut fra de holdninger og synspunkter som regjeringen til enhver tid har. Dette blir feil for meg. Det er den lovgivende forsamling, Stortinget, som fremmer lovforslag, som må ha muligheten til å få vurdert sine forslag, om disse er i tråd med gjeldende rett, om de er i tråd med internasjonal rett, og ikke minst om de er i tråd med Grunnloven. Hvis stortingsrepresentantene og Stortinget ikke har denne muligheten, har vi etter min mening en demokratisk utfordring. Jeg ønsker at stortingspresident Andersen kan gi noen synspunkter eller forklaringer på hvordan representantene da skal forholde seg når det gjelder slike utfordringer som vi har når det gjelder å fremme lovforslag.

Fremskrittspartiet har et forslag som er levert inn når det gjelder det med lovteknisk bistand på Stortinget, og jeg ønsker at stortingspresident Andersen kan gi noen synspunkter også på det.

Stortingspresident Dag Terje Andersen [15:18:25]:

La meg først få presisere at det er gode muligheter for å få utredet alternativer i forbindelse med saker som er til behandling. Når representanten Ørsal Johansen viser til Lovavdelingen, må jeg få understreke det som er den formelle forbindelsen mellom storting og regjering. Stortinget kjenner bare statsråden. Ethvert spørsmål som går til fagavdelinger under et departement, går fra Stortingets side til statsråden.

På den annen side er det heller ikke sånn at de politiske gruppene i Stortinget er avsendere av spørsmål til departementet – heller ikke om saker som er til behandling. Det er det komiteene som gjør. Det eneste unntaket fra det er en praktisk tillemping vi har gjort i forbindelse med finanskomiteens behandling av statsbudsjettet, der noen spørsmål blir sendt direkte. Men dette er en forståelse av måten å praktisere hovedregelen på, som altså er at Stortingets komiteer sender spørsmål til «sin» statsråd når det er aktuelt. Sånn sett har altså ikke vi som enkeltrepresentanter noe direkte forhold verken til Lovavdelingen eller til andre deler av regjeringsapparatet.

Så spør representanten om hvordan vi skal få utredet godt nok alternative forslag. Det er det òg i dagens system gode muligheter til, fordi hvis det f.eks. fremmes et representantforslag om at en lov på et angitt område bør endres – så og så – er det fullt mulig å skaffe flertall for det i Stortinget og be regjeringen utrede. Da må altså regjeringen legge fram et sånt forslag. Men det er altså sånn at man må skaffe demokratisk grunnlag for det kravet, og så vil det kravet bli innført. Så har vi de praktiske ordningene som vi

har i den løpende sammenhengen, der regjeringsapparatet i all hovedsak svarer på aktuelle spørsmål, som sagt, når saker er til behandling.

La meg også nevne at i den endringen av forretningsordenen som vi gjorde i forrige uke, etter forslag fra presidentskapet og etter lang tids forberedelser, har vi òg styrket mindretallets muligheter til å kreve høring og til å kreve uttalelse fra departementet i forbindelse med Dokument 8-forslag som ligger til behandling i en komité. Det betyr også at muligheten for, via et Dokument 8-forslag eller et representantforslag, å få bedt om regjeringens vurdering av det faktiske innholdet i saken ytterligere er styrket etter det regelverket som nå er vedtatt, men som begynner å gjelde fra det neste storting.

Presidenten: Sak nr. 6 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 7 [15:21:10]

Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven (lønn under ammefri) (Lovvedtak 55 (2012–2013), jf. Innst. 275 L (2012–2013) og Prop. 72 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 8 [15:21:21]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om merking av forbruksvarer m.v. (Lovvedtak 56 (2012–2013), jf. Innst. 272 L (2012–2013) og Prop. 112 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 9 [15:21:32]

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdlova (utviding av stønadperioden for foreldrepengar mv.) (Lovvedtak 57 (2012–2013), jf. Innst. 279 L (2012–2013) og Prop. 79 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 10 [15:21:42]

Stortingets vedtak til lov om Norsk kulturråd (kulturrådsloven) (Lovvedtak 58 (2012–2013), jf. Innst. 277 L (2012–2013) og Prop. 67 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 11 [15:21:51]

Stortingets vedtak til lov om endringer i vassdragsreguleringsloven, forurensningsloven, genteknologiloven og vannressursloven (Lovvedtak 59 (2012–2013), jf. Innst. 290 L (2012–2013) og Prop. 64 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 12 [15:22:03]

Stortingets vedtak til lov om endringer i friluftsløven mv. (Lovvedtak 60 (2012–2013), jf. Innst. 292 L (2012–2013) og Prop. 84 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 13 [15:22:16]

Stortingets vedtak til lov om endringer i småbåtloven (bruk av vannscooter) (Lovvedtak 61 (2012–2013), jf. Innst. 291 L (2012–2013) og Prop. 82 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Da er Stortinget klar til å votere.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykkjer i at Olje- og energidepartementet godkjenner plan for utbygging og drift av Ivar Aasenfeltet.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet godkjenner plan for utbygging og drift av Gina Krogfeltet.

II

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet gir tillatelse til anlegg og drift av gassrørledninger for Gina Krogfeltet.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Henning Skumsvoll satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå avtalen med Sverige om elsertifikater med sikte på å utarbeide og fremme forslag med de nødvendige lovendringer mv. slik at alle kraftverk med byggestart fra og med 1. januar 2004, og som kvalifiserer for grønne sertifikater fra 2012, skal inkluderes i overgangsordningen.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:84 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Henning Skumsvoll, Siri A. Meling, Bjørn Lødemel, Kjell Ingolf Ropstad, Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å inkludere småkraftverk i en overgangsordning for grønne sertifikater, bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 53 mot 47 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.32.34)

Presidenten: I sakene nr. 4–6 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sakene nr. 7–13

Presidenten: Når det gjelder sakene nr. 7–13, er de andre gangs behandling av lovsaker. Presidenten foreslår at sakene behandles samlet. – Det anses vedtatt.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning i noen av sakene. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 14 [15:33:09]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Ber noen om ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.